

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus” kehtestatakse 1. jaanuaril 2023. aastal jõustunud kalandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *KTKS*) § 42 lõike 1 ja § 52 lõike 3 alusel.

2021. aastal Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKa 2030)¹ kohaselt on oluline luua tingimused majanduslikult elujõulisemale ja konkurentsivõimelisemale töötlemissektorile. Üks valdkonna jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime tagamise võtmeteguritest on ühistegevus ning tegevused, mis toetavad ühisinvesteeringuid ja algatusi, mis viivad selliste muutusteni sektoris, et saavutatakse mastaabisääst ja konkurentsieelised. Lähtudes bioloogilise ressursi kestlikust kasutamisest, peab riik soodustama keskkonnasäästlikku töötlemist, toetades tootearendusliku ja tehnoloogilise võimekuse suurendamist kohalike ja seni kasutamata vee-elusressursside (sh töötlemisjääkide) efektiivsemal kasutamisel. Liikuda tuleb väärtusahelat pidi kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise poole. Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 Eesti rakenduskava“ (edaspidi *rakenduskava*) toetab PõKa 2030 eesmärkide elluviimist.

Määruse eesmärk on sätestada „rakenduskava erieesmärgi „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamise, kvaliteedi ja lisandväärtuse ning nende toodete töötlemise edendamine“ meetme „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus” eesmärkide saavutamiseks antava toetuse (edaspidi toetus) andmise ja kasutamise tingimused ja kord. Toetus võimaldab kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevatele ettevõtjatele võimaluse taotleda EMKVF rahalistest vahenditest toetust, et aidata kaasa uute toodete tootmisele, ressursitõhususe suurendamisele, taastuenergia kasutuselevõtmisele, säästvamate ja taastuenergiaallikatele üleminekule ning digitaliseerimisele. Ressursside väärimisel ja loodusvarade jätkusuutlik kasutamine on vajalik ökosüsteemide elujõulisuse tagamiseks. Kalapüügi- ja vesiviljelussektori ettevõtetes on vajalik parandada ressursi-, sh energiatõhusust näiteks tööstussümbioosi, digitaliseerimise ja senisest ressursitõhusamate tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Keskkonnahoidlikum ja kulutõhusam energia- ja ressursikasutus ning sellele kõrgema lisandväärtuse andmine kasvatab ettevõtete kasumlikkust, aitab vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Meetme sihtrühmas on kokku ca 140 ettevõtjat, kes on väga erinevad nii suuruse, tegevussuundade, mahtude kui ekspordivõimekuse poolest. Lisaks tavapärasele kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevatele ettevõtetele on loodud ka kalapüügiga või vesiviljelusega tegelevad tunnustatud tootjaorganisatsioonid, mida on kokku viis ning lisaks neile on moodustatud on üks tootjaorganisatsioonide liit. Läänemere traalpüügisektoris toimib selline lähenemine juba aastaid, kus kilu ja räime püüvad ettevõtjad on koondunud kolmeks toimivaks tootjaorganisatsiooniks ning katusorganisatsiooniks — tootjaorganisatsioonide liiduks. Ranna- ja siseveekogude püügisektoris on praeguseks tunnustatud üks tootjaorganisatsioon, mis toimetab

---

¹ PõKa 2030 www.agri.ee/poka-2030

peamiselt Peipsi järvel. Neile lisaks on moodustatud ka vesiviljeluse tootjaorganisatsioon, mille peamine suunitlus on vesiviljelustoodete tootmine. Üldiselt on tootjaorganisatsioonide peamine suunitlus koondada väiksed tootmismahud suuremaks kogumiks, et kindlustada stabiilsem logistika ja tarneahel toodete kättesaadavamaks muutmisel ning saavutada juurdepääs parematele turustamisvõimalustele, panustades enda tegevusega ka jätkusuutlikku toidutootmist käsitlevatesse strateegiatesse. Kalapüügi tootjaorganisatsioonide puhul töödeldakse kilu ja räime enamjaolt hästi kompaksetes külhhoonetes, kus nii töötlemisel kui ka toodete pakendamisel kasutatakse kaasaegsemaid tehnoloogilisi lahendusi ning sinna kuuluvad Läänemere traalpüügiga tegelevad ettevõtjad.

Peamiselt esindab töötlemisega tegelevaid ettevõtjaid Eesti Kalaliit, rahvusvahelistes vetes tegutsevaid kalapüügiettevõtjaid esindab Eesti Kaugpüüdjate Liit ning Läänemeres tegutsevaid kalapüügiettevõtjaid esindab Eesti Kalurite Liit. Kaugpüügilaevade üks oluline eripära võrreldes näiteks Läänemere traallaevadega on see, et kaugpüügilaevade pardal tegeletakse lisaks püügile ka kalapüügitoodete töötlemisega.

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega on Eestis hõivatud ca 1400 isikut. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisettevõtete konkurentsivõime mõjutab kaudselt omakorda nii jae- ja hulgikaubanduse-, logistika-, turismi-, majutuse-, toitlustuse- jne sektoreid. Toetuse taotlemisel on antud määruse kohaselt sihtrühmaks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevad ettevõtjad, kes tegelevad kalapüügitoodete või vesiviljelustoodete töötlemisega, kas siis ühega neist või mõlemaga korraga.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004, sätestab 2. prioriteedi „Säästva vesiviljelustegevuse soodustamine ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise edendamine, aidates seega parandada toiduga kindlustatust liidus“ erieesmärgi „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamise, kvaliteedi ja lisandväärtuse ning nende toodete töötlemise edendamine“, mille raames viiakse ellu Euroopa Liidu ühist kalanduspoliitikat ja keskkonna- ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärgi.

Eelnõu jõustudes panustatakse strateegia „Eesti 2035“ eesmärki võtta kasutusele ringmajanduse põhimõtted läbi planeeritud tegevuste toetamise kalapüügi- ja vesiviljelussektoris.² Toetus on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKa) kestliku kalanduse programmiga, mille eesmärgiks on võimaldada jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal, mis väljendub ettevõtete müügitulus ja eksporditavate toodete koguväärtuses eurodes.³

Globaalselt veab hetkel tootmise kasvu vesiviljelustoodete tootmine ehk veeliste elusorganismide kasvatamine – see trend tõenäoliselt jätkub, kuid kasv tõenäoliselt on stabiliseerumas. Samas saab tootlikkuse kasv vesiviljelustoodete tootmise osas olema madalam kui eelmisel kümnendil. Kalajahu tootmine on maailmas kerges kasvutrendis v.a. El Niño aastatel (2024, 2028, 2032). Samas kalajahu tootmise kasv toimub aeglasemas tempos kui globaalne vesiviljelustoodete kasv, seega võib tõenäoliselt kasvada vesiviljelussektoris õliseemnetel baseeruva sööda kasutamine. Kala *per capita* tarbimine on tõusuteel pea kõikides regioonides, v.a. Aafrika, kus prognoositakse minimaalset langust. Kalatoodete puhul oodatakse nominaalhinde kasvamist, kuid reaalhinde kahanemist. Kalaõli hind saavutas tipu 2022-2023, järgmisel kümnendil prognoositakse hinna normaliseerumist ja stabiilsemat kasvu.⁴ Eestis on kalapüük, vesiviljelustoodete tootmine ja

² <https://valitsus.ee/votame-kasutusele-ringmajanduse-pohimotted>

³ <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>

⁴ OECD-FAO *Agricultural Outlook 2024-2033: Main messages of the Outlook, Overview Outline 28-29 March 2024 Paris*

kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine ja turustamine osa toidutootmisest. Julgeoleku seisukohast on toidutootmine strateegiline sektor. Eesti päritolu kalapüügi- ja vesiviljelustoodete ekspordi koguväärtus oli 2022. aastal üle 153,8 miljoni euro, millest näiteks külmutatud kala osakaal moodustas koguseliselt ekspordis üle 60%, mistõttu on võimalik liikuda ka toodete mitmekesistamise ja tootearenduse suunas töötlemise sektoris. 2023. aastal oli Eesti päritolu kalapüügi- ja vesiviljelustoodete ekspordi koguväärtus 152,9 miljonit eurot. Samas on Eesti päritolu kalapüügi- ja vesiviljelustoodete kogused langenud aastaga 82 909 tonnilt 67 745 tonnile. Seega on üha olulisemaks muutumas olemasolevate töötlemisüksuste konkurentsivõime tagamine olukorras, kus tooraine väheneb. Liikudes kõrgema lisandväärtusega lõpptoodete suunas ning olemasolevate ressursside paremal ärakasutamisel saame tagada sektoris juba tegutsevate ettevõtjatele kasumlikkuse.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalandusturu valdkonnajuht Eduard Koitmaa (tel 625 6233, eduard.koitmaa@agri.ee) ja sama valdkonna peaspetsialist Laura Freivald-Heapost (laura.freivald@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Karina Torop (tel 625 6520, karina.torop@agri.ee) ja eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse rakenduskava erieesmärgi „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamise, kvaliteedi ja lisandväärtuse ning nende toodete töötlemise edendamine“ meetme „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus“ eesmärkide saavutamiseks antava toetuse (edaspidi toetus) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk, toetatav tegevus ja toetuse vorm.

Lõikega 1 sätestatakse toetuse eesmärk. Tulenevalt rakenduskavast on selle meetme eesmärgiks aidata kaasa uute toodete tootmisele, ressursitõhususe suurendamisele, taastuvenergia kasutuselevõtmisele (et leevendada töötlemisprotsessi keskkonnamõjusid), säästvamatele ja taastuvatele energiaallikatele üleminekule ning digitaliseerimisele. Seda toetab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artikkel 26.

Lõikega 2 sätestatakse, et toetust antakse selliste tegevuste elluviimiseks, mis panustavad järgmiste eesmärkide saavutamisse: 1) investeeringud, mis suurendavad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhusust, sh leevendavad töötlemis- ja turustamisprotsessi keskkonnamõjusid, nt vesi, tooraine, küte, jäätmed; energiatarbimise vähendamine. Keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja ressursitõhusate seadmete kasutamine aitab leevendada töötlemisega seotud tegevuste negatiivseid mõjusid ökosüsteemile ning a maandab sisendite kallinemisest tulenevaid riske; 2) investeeringud uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks; 3) investeeringud, mis soodustavad taastuva energiaallika kasutuselevõttu (nt päikeseenergia, tuuleenergia jms).

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse toetuse vorm ning maksimaalne suurus ja määr.

Lõikega 1 sätestatakse toetuse andmise vorm. Antud juhul kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis a sätestatud vorm ehk toetatakse tegelikult tekkinud ja tasutud rahastamiskõlblikke kulusid.

Lõikega 2 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus ühe taotlusvooru kohta § 6 lõike 1 nimetatud isikule ehk ettevõtjale ja tootjaorganisatsioonile. Pikemalt on selgitatud §-i 6 juures.

Toetuse maksimaalse summa piir sõltub sellest, milline eelnõu punktides 1–3 loetletutest kriteeriumitest esimesena ette tuleb. Selliselt hinnatakse taotleja finantsilist ning kogemuste põhised võimekust planeeritav investeering ellu viia. Punktiga 1 sätestatakse, et toetus ei tohi olla suurem kui taotleja viimase kinnitatud majandusaasta aruande omakapitali suurus. See suurusjärk määrab ära, mis on toetuse taotleja tegelik võimekus investeeringu elluviimisel. See tähendab seda, et taotleja, kelle majandusnäitaja ei vasta taotletava toetuse suurusele ei hoiaks kinni investeeringuteks ettenähtud EMKVF rahalisi vahendeid, mis võivad projekti elluviimise tähtjaks jääda tegemata, kuna ettevõttel ei ole piisavalt vahendeid, et investeering saaks tehtud. Selline kogemus on olnud näiteks Euroopa Kalandusfondi 2007-2013 meetmete rakendamisel. Toetuse saanud ettevõtjatel jäid investeeringud tegemata, kuna neil ei olnud tegelikkuses võimekust projekti ellu viia. Selleks, et vältida tulevikus olukordi, kui taotlema tullakse tegevustele, mille elluviimiseks ettevõtjal rahalisi vahendeid tegelikkuses ei pruugi olla. Seepärast kohaldatakse eelnõuga sarnast praktikat nagu ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 investeeringumeetmetes. Selline lähenemine tagab EMKVF vahendite parema ning operatiivsema rahaliste vahendite korraldamise. Punktiga 2 sätestatakse, et toetus ei tohi olla suurem kui taotleja viimase kolme kinnitatud majandusaasta aruande keskmine müügitulu tegevusalal, mis hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemist. PRIA kontrollib äriregistris andmeid, võttes arvesse viimati esitatud ettevõtte majandusaasta aruannet, mille esitamise tähtaeg on lõppenud aasta kohta iga aasta 30. juunil. Selline lähenemine on tingitud asjaolust, et toetuse suuruse määramisel arvestatakse ettevõtja senist käekäiku ning toetuse suuruse arvestamisel võetakse arvesse ettevõtja senist kogemust ja panust valdkonnas. Juhul, kui toetuse taotlusvoor peaks toimuma näiteks aprillis ning taotlejal ei ole veel esitatud eelneva aasta kohta majandusaasta aruannet, kuna selle tegelik esitamise tähtaeg on 30. juuni, siis lähtub PRIA viimasest kolmest kinnitatud majandusaasta aruandest. Toetuse saajate sihtgrupp on tegutsevad ettevõtjad, kes on tegutsenud valdkonnas vähemalt kolm aastat. Rakenduskava kohaselt on hinnatud Eestis töötlemisvõimekust piisavaks ning meetme raames ei plaanita EMKVF vahendite toel toetada uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise võimekuse loomist. Ühtlasi kinnitab seda asjaolu ka globaalne püügimahtude arvu vähenemine⁵, mistõttu on oluline panustada olemasolevate ettevõtete konkurentsivõime kasvule läbi uute toodete, olemasolevate ressursside parema ära kasutamise või energiasäästlikema lahenduste kasutuselevõtu kaudu. Toetust saavad tulla taotlema juba tegutsevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmisega tegelevad ettevõtjad ja toetuse suuruse määramisel mängib olulist rolli nende senine sektoris tegutsemise edukus. Näiteks taotleja puhul, kes on töödeldud kalapüügi- ja vesiviljelustooteid alla kolme aasta ning ei ole ka võimeline kolme viimast kinnitatud majandusaasta aruannet esitada, siis juhindub PRIA viimasest olemasolevatest kinnitatud majandusaasta aruandest. Seega, kui ettevõttel on müügi käive näiteks alates 2022. ja 2023. aastast ning tal kinnitatud majandusaasta aruannet varasemast ei ole esitada, sest sellel hetkel sellist ettevõtet ei eksisteerinud, siis saab juhinduda PRIA viimastest kahest majandusaasta aruandes märgitud keskmisest müügitulust, sest taotleja tegutsemise ajalugu ei ole olnud veel selline, et kolme majandusaasta aruannet oleks võimalik esitada. Punktist 3 tulenevalt on üksiktaotleja ja tootjaorganisatsiooni puhul maksimaalseks toetussummaks kuni 1 000 000 eurot. Oluline on siinkohal arvestada nii taotleja viimase kinnitatud majandusaasta aruande omakapitali suurus kui ka viimase kolme kinnitatud majandusaasta aruande keskmist müügitulu tegevusalal, mis hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemist. Tegelikkuses määrab ära toetuse suuruse see summa antud lõikes sätestatust see, mis esimesena ette tuleb.

Lõikega 3 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus § 6 lõike 1 punktis 2 nimetatud tootjaorganisatsioonide liidule. Toetuse maksimaalse summa piir taotlusvooru kohta sõltub sellest, kas eelnõu lõike 2 punktis 2 kriteerium tuleb esimesena ette, kuid see ei saa olla mitte

---

⁵ ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO) *The State of World Fisheries and Aquaculture 2024. Blue Transformation in action*. Rome. <https://doi.org/10.4060/cd0683en>

rohkem kui 4 000 000 eurot. Toetuse suurusel mängib olulist rolli ka taotleja viimase kolme kinnitatud majandusaasta aruande keskmine müügitulu tegevusala kohta, mis hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemist, mis sisuliselt määrab ära, milliseks võib toetuse summa kujuneda. Juhul, kui see on suurem kui 4 000 000 eurot, siis sellisel juhul jääb maksimaalseks toetuse summaks määruuses sätestatu ehk antud juhul 4 000 000 eurot. KTKS § 16 kohaselt võivad ühes või mitmes liikmesriigis tunnustatud kaks või enam tootjaorganisatsiooni moodustada tootjaorganisatsioonide liidu ning Eesti on moodustatud üks selline organisatsioon. Kuna tootjaorganisatsioonide liit on moodustatud tootjaorganisatsioonide poolt, siis eraldi omakapitali selline organisatsioon üldjuhul ei kogu, kasum jaotub omanike vahel. Kilu ja räime tootmisega tegelevate tulundusühistutel on seni olnud piisavalt võimekust, et investeringuteks taotletud rahaliste vahendite toel on suudetud plaanitavad projektid ellu viia. Maksimaalne toetuse suurus tootjaorganisatsiooni (TO) liidule on taotlusvooru kohta kuni 4 000 000 eurot ja selle puhul on lähtunud asjaolust, et TO-liidu puhul kasusaajateks suurem hulk ettevõtteid kui näiteks üksikettevõtja puhul, seega struktuurne mõju on suurem. Juhul kui toetuse taotleja planeeritav investering maksab rohkem, siis talle saab toetust maksta määruuses ettenähtud ulatuses, mitte rohkem. Võib juhtuda, et nii üksikettevõtja või TO liit võivad tulla taotlema toetust mitmest perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteringute toetuse taotlusvoorust ning seda vastavalt oma vajadustele.

Tulenevalt KTKS § 5 lõikest 2 võib vajaduse korral valdkonna eest vastutav minister kehtestada käskkirjaga EMKVF-ist toetatavate meetmete tegevuste liigid igaks kalendriaastaks. Samuti võib kehtestada EMKVF-i toetusteks ettenähtud vahendite jaotuse igaks kalendriaastaks või taotlusvoorude kaupa.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artikkel 28 sätestab, et kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega, antakse toetust muudele ettevõtjatele kui mikro-, väikese ja keskmise (VKE) ettevõtetele üksnes määruse (EL) 2021/1060 artikliga 58 ette nähtud rahastamisvahendite kaudu või InvestEU kaudu vastavalt määruse (EL) 2021/523 artiklile 10. See tähendab seda, et antud eelnõu kohast toetust ei või tagastamatu abi korras anda suurettevõtjatele. VKE on mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõtja komisjoni määruse (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187 26.6.2014, lk 1) artikli 2 punkti 2 mõistes.

Samas VKE mõistes antud määruse alusel toetuse saaja kui ka PRIA peavad arvestama, et näiteks sama investeringu puhul ei tohi avalike vahendite osakaal minna suuremaks kui 100%. Selline olukord võib ilmnedda juhul, kui näiteks kasutatakse sama investeringu elluviimisel samaaegselt EMKVF vahendeid nii tagastamatu abi vormis kui ka rahastamisvahendist (*financial instrument*). Sõltumata sellest, kui suurel määral erinevaid EMKVF toetusemehhanisme kasutatakse, tuleb arvestada sellega, et EMKVF rahaliste vahendite osakaal kokku investeringul ei ületada 100%.

Lõikega 4 sätestatakse toetuse maksimaalne määr taotleja kohta. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artikli 41 lõikest 1 on toetuse ülemmäär 50 protsenti tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest, kui taotleja on § 6 lõikes 1 nimetatud isik ehk antud eelnõu puhul loetakse selleks taotlejat, kes tegeleb kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega. § 2 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuste puhul on tootjaorganisatsioonil ja tootjaorganisatsioonide liidul toetuse ülemmäär 75 protsenti tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest. Kui üldjuhul on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artikli 41 lõike 2 kohaselt liikmesriikidel kohaldava abi ülemmäär 50 protsenti tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest, siis on loodud ka teatud erandid, mis on sätestatud sama õigusakti III lisas. Abi eriülemmäär III lisas on näiteks tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude puhul 75 protsenti rahastamiskõlblikest kogukuludest. Taotlejad võivad ise soovi korral omafinantseeringu määra tõsta, eelnõu sätestab minimaalse määra.

Tulenevalt KTKS-i § 13 lõikest 1 võib tootjaorganisatsioonina tunnustada tulundusühistut, kui tulundusühistu ja tema liikmete majandustegevus on seotud majanduslikult oluliste liikide tootmisega, tulundusühistul on vähemalt viis kalapüügi- või vesiviljelustoodete tootmisega tegelevat liiget ühest või mitmest riigist ning tulundusühistu vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 artikli 14 lõikes 1 sätestatud tingimustele. See tähendab, et toetust taotleb üks juriidiline isik, aga tegelikkuses on kavandatava investeeringuga seotud vähemalt viis sektoris tegutsevat ettevõtet. Ehk ühe tegevuse elluviimisel on tegelikkuses mõju suuremale hulgale ettevõtjatele.

Lõikega 5 sätestatakse § 4 lõike 3 punktis 1 ning § 4 lõike 9 punktis 1 nimetatud päikeseenergia kasutuselevõtmisega seotud kulude toetuse andmise vorm. Sellisel juhul kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis b sätestatud vormi ehk ühikuhinna alusel kindlaksmääratud kulusid. Ühikuhinna alusel toetatakse taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenusega seotud kulud ning päikeseenergia tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud kulusid.

Päikeseenergia kasutuselevõtmisega seotud tegevuste kulu ning taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenusega seotud kulu hüvitamise aluseks on ühikuhind. Ühikuhinna arvutamisel on aluseks võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 94 lõike 2 punkti a alapunktis ii nimetatud varasemat tegevust puudutavad kontrollitud andmetel põhinevat meetodikat. Ühikuhinna arvutamisel võeti arvesse energiatootmiseseadme projekteerimise, soetamise ja paigaldamise kulu.

Lõikega 6 sätestatakse, et päikeseenergia kasutuselevõtmisega seotud tegevuse elluviimisel on maksimaalne määr 50 protsenti toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest. Arvesse on võetud auditi poolt kontrollitud andmetel põhinevaid ühikuhindasid, mida on täpsemalt kirjeldatud eelnõu lõikes 7.

Lõikega 7 sätestatakse päikeseenergia allikast elektrienergia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme paigaldamise ja soetamise kulu ühikuhinnad tootmiseseadme võimsuse kohta. Ühikuhinna kulukomponentidena arvestatakse paigaldust, kaabeldust, invertereid, transformatoreid, teisi elektrisüsteemi komponente, võrguühendust, alusraamistikku, toetavat infrastruktuuri ning projekti koostamist ja lõplikku kooskõlastamist. Paigaldamisega seotud kulud sisaldavad nii materjale kui ka tööjõukulusid. Elektrivõrgu liitumistasu ja salvestussüsteemide soetamise kulu hüvitatakse tegelike kulude põhisel.

Punktis 1 sätestatakse, et tootmiseseadme, mille tootmisvõimsus on alla 16 kilovati (näiteks 15,99 kilovatti) rajamiseks antakse toetust maksimaalselt 560 eurot ühe toetuse taotleja poolt taotletud tootmisvõimsuse kilovati kohta. Punktis 2 sätestatakse, et tootmiseseadme, mille tootmisvõimsus on vähemalt 16 kilovatti, kuid alla 50 kilovati (näiteks 49,99 kilovatti) rajamiseks antakse toetust maksimaalselt 516 eurot ühe toetuse taotleja poolt taotletud tootmisvõimsuse kilovati kohta. Punktis 3 sätestatakse, et tootmiseseadme, mille tootmisvõimsus on vähemalt 50 kilovatti, kuid alla 200 kilovati (näiteks 199,99 kilovatti) rajamiseks, antakse toetust maksimaalselt 497 eurot ühe toetuse taotleja poolt taotletud tootmisvõimsuse kilovati kohta. Punktis 4 sätestatakse, et tootmiseseadme, mille tootmisvõimsus on vähemalt 200 kilovatti, rajamiseks, antakse toetust maksimaalselt 475 eurot ühe toetuse taotleja poolt taotletud tootmisvõimsuse kilovati kohta.

Lõikega 8 sätestatakse § 4 lõike 6 punktides 2, 3 ja 5 nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete transpordiks mõeldud termo- või külmutusseadmega N₂- ja N₃-kategooria keskkonnahoidliku maanteesõiduki ostmise ja kapitalirendi kulu, selle juurde kuuluva termo- või külmutusseadmega O₂-, O₃- ja O₄-kategooria haagise ostmise ja kapitalirendi kulu ning gaasi- ja elektrimootoriga tõstuki või elektrilise kahveltõstuki ostmise ja kapitalirendi on toetavad kuni 50 protsenti ulatuses tegevuse abikõlblikest kuludest. Tootjaorganisatsioonidele ja tootjaorganisatsioonide liidule

kohaldub selle tegevuse korral toetusmääraks 50 protsenti abikõlblikest kuludest nii nagu ka üksiktaotleja puhul, kes kuulub VKE määratluse alla.

Lõikega 9 sätestatakse, et toetuse andmisel kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis b sätestatud ühikuhinna vormi ettevalmistava tööna taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenuse kohta. See ühikuhind on arvatud välja regionaalministri 18. oktoobri 2023. a määruse nr 69 „Perioodi 2021–2027 kogukonna juhitud kohaliku arengu toetus“ raames ning on 256 eurot ühe taotluse kohta.

Lõikega 10 sätestatakse, et ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad ei saa kokku taotleda toetust rohkem kui 1 000 000 eurot taotlusvooru kohta. Äriseadustiku § 6 kohaselt moodustab emaettevõtja koos tütarettevõtjatega kontserni. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 3 kohaselt loetakse valitseva mõju kaudu seotud isikud üheks ettevõtjaks. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses: 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõike 1 kohaselt on abikõlblikud toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis tehakse sihtotstarbeliselt, mõistlikult, majanduslikult soodsaimal viisil ja kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikliga 63 ning mis on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Abikõlblikud on üksnes need kulud, mis vastavad tegevuste eelarvele ja on tegevustega otseselt seotud ning on kooskõlas kõikide õigusaktidega. Tegevuste kulud on põhjendatud, kui need on seotud § 2 lõikes 2 sätestatud tegevuste elluviimisega ning kui tagatakse rahaliste vahendite kõige ratsionaalsem ja säästlikum kasutamine. Tegevuse kulud on abikõlblikud, kui need tehakse abikõlblikul perioodil. Nimetatu kehtib kõigi tegevuste puhul. Edaspidi nimetatakse vajadusel tegevuste kaupa kehtivad täpsemad abikõlblikud kulud.

Lõikega 2 sätestatakse, et kulud on abikõlblikud alates taotluse esitamise päevast. Rakenduskava kiideti EL komisjoni poolt heaks 8. detsembril 2022. aastal, kuid abikõlblikud on need kulud, mis on tehtud alates toetuse taotlemise päevast ning erandiks on siinjuures vaid ettevalmistava töö kulud, mis on loetletud lõikes 3. Toetuse abikõlblik periood on toetuse taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik, mille jooksul viiakse ellu kõik selle projekti etapid. Selle ajavahemiku kehtestamiseks annab teavet taotleja toetuse taotlusel. Konkreetse projekti abikõlblik periood algab hetkest, mil selle projektiga seoses võetakse esimene kohustus. Selle ajavahemiku vältel peavad tegevused olema ellu viidud ja toetuse saamiseks vajalikud dokumendid PRIA-le esitatud.

Lõikega 3 täpsustatakse, et toetatava tegevuse osaks võivad olla § 2 lõikes 2 sätestatud tegevuste elluviimiseks vajalikud ettevalmistavad tööd, milleks loetakse tegevuse elluviimisega kaasnev tellitud projekteerimistöö ning taotluse ja tegevuskava ning neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö või teenus. Ettevalmistavate tööde hulka loetakse taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenus; tegevuse elluviimisega kaasnev tellitud projekteerimistöö, projekteerimiseks vajalik ehitusgeoloogiline ja geodeetiline uurimistöö, hüdroteoloogiline ja hüdrololoogiline uuring ning detailplaneeringu koostamine; keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses sätestatud juhtudel keskkonnamõju hindamine; energiaauditi läbiviimise kulu; ressursiauditi läbiviimise kulu; digiauditi läbiviimise kulu ja kliimakindluse hindamise kulu.

Võrreldes näiteks eelmise EMKF 2014-2020 rahastamisperioodiga tuleb korraldusasutusel tegevuste valimisel tagada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti j kohaselt selliste taristuinvesteeringute kliimakindlus, mille kestvus on vähemalt viis aastat. Kliimakindluse tagamise hindamiseks on Euroopa Komisjon 2021. aastal kehtestanud teatise „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“⁶.

Taristu hõlmab nii uut taristut kui ka olemasoleva taristu uuendamist, ajakohastamist ja laiendamist. Euroopa Komisjoni kliimakindluse juhendi kohaselt on taristu käsitlus lai, hõlmates nii hooneid, võrgutaristut kui ka mitmesuguseid ehitatud süsteeme ja varasid: a) hooned (alates kodudest kuni koolide ja tööstusrajatisteni), mis on kõige levinum taristu liik ja inimasustuse alus; b) looduspõhised taristud, nagu haljaskatused, -müürid ja -alad ning äravoolusüsteemid; c) tänapäeva majanduse ja ühiskonna toimimiseks hädavajalik võrgutaristu, eelkõige energiataristu (nt elektrivõrgud, elektrijaamad, torujuhtmed), transporditaristu (põhivarad, nagu maanteed, raudteed, sadamad, lennujaamad ja siseveetranspordi taristu), info- ja kommunikatsioonitehnoloogia taristu (nt mobiilsidevõrgud, andmekaablid, andmekeskused) ning veetaristu (nt veetorustikud, veehoidlad, reoveepuhastusrajatised); d) ettevõtete ja kodumajapidamiste tekitatud jäätmete käitlemise süsteemid (kogumispunktid, sorteerimis- ja ringlussevõturajatised, jäätmepõletusjaamad ja prügilad); e) muud materiaalsed varad mitmesugustes poliitikavaldkondades, sealhulga kommunikatsiooni, hädaabiteenuste, energeetika, rahanduse, toidu, valitsemise, tervishoiu, hariduse ja koolituse, teadusuuringute, kodanikukaitse, transpordi, jäätmete ja vee valdkonnas; f) konkreetseid fonde käsitlevates õigusaktides võidakse ette näha ka muid rahastamiskõlblikke taristuliike.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 2 punkti 42 kohaselt on „kliimakindluse tagamine“ protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades energiatõhususe põhimõtte esikohale seadmine ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga. Taristuprojektide puhul on vaja arvestada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, mis tähendab, et taristuprojektidel on oluline suurendada energiatõhusust, et seeläbi kokku hoida energiakulult ning toetada kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamist.

Kliimakindluse hindamine vastavalt Komisjoni juhendile on kohustuslik Euroopa Liidu vahenditest rahastatavate, sh EMKVF 2021-2027 vahenditest tehtavate, taristuobjektide puhul vastavalt programmiga sätestatud tingimustele. Positiivne rahastamisotsus on võimalik langetada üksnes nende kliimakindluse hindamise kohustusega taristuobjektide suhtes, mille puhul on kliimakindlus tagatud ning see on hinnatud ja dokumenteeritud vastavalt Euroopa Komisjoni juhendis antud suunistele.

Hinnangu saab tellida teenusena vastavalt pädevalt organisatsioonilt või koostada ise, kuid millele peab olema lisatud pädeva organisatsiooni ametlik kinnitus kasutatud meetodika kohta. Kui on läbi viidud keskkonnamõjude hinnang (KMH), mille käigus on hinnatud ka mõju kliimamuutuste leevendamisele ning kliimamuutustega kohanemist, siis ei ole vajalik täiendavalt kliimakindluse tagamist hinnata. Sellisel juhul saab kliimakindluse hindamise aruande asemel esitada KMH aruande ning lisada lühikese selgitus kliimakindluse tagamise järelduste kohta, tuues välja asjakohased viited KMH aruande osadele. Kui on hinnatud kliimakindlust osaliselt, siis tuleb läbi viia kliimakindluse hindamine vaid puuduolevas osas. Kliimakindluse tagamise hindamise juhendi ja lisa abimaterjalid on leitavad ka RTK kodulehel: <https://www.rtk.ee/toetused-ja-taotlemine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouded>.

---

⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916(03)&from=EN)

Lõike 4 kohaselt võib ettevalmistavate tööde toetamist taotleda kõikide investeeringute raames, kui see on asjakohane ja see on investeeringuga seotud. Abikõlblik on ettevalmistav töö, mille kohta on väljastatud kulutuse tegemist tõendav dokument pärast 1. jaanuari 2024. a ja selle eest on täielikult tasutud enne taotluse esitamist. Energia-, ressursi- ja digiauditid ei tohi olla vanemad kui kaks aastat. Energia-, ressursi- ja digiauditi koostamise ekspertide hinnangul annab kõige asjakohasema ülevaate ettevõttest audit, mis ei ole vanem kui kaks aastat.

Lõikega 5 sätestatakse, et investeeringud, mis on seotud ressursitõhususe suurendamise ja taastuenergia kasutuselevõetuga, on abikõlblikud, vaid juhul kui need on välja toodud energia-, ressursi- või digiauditi aruandes. See, milline audit on tegevuse abikõlblikkuse tõendamiseks vajalik, sõltub investeeringu sisust. Ressursitõhususe suurendamise puhul on erandiks keskkonnahoidlike maanteesõidukite ning gaasi- ja elektrimootoriga tõstuki või elektrilise kahveltõstuki soetamise ja kapitalirendi kulu tõendamine. Sel juhul pole nõutud abikõlblikkuse tõendamiseks lõikes 3 nimetatud auditi esitamine.

Lõikega 6 sätestatakse kalapüügi- ja vesiviljelusetoote töötlemise ressursitõhususe suurendamisega seotud abikõlblikud kulud. Kalapüügi- ja vesiviljelusetoote töötlemise ressursitõhususe suurendamisega seotud abikõlblikud kulud on järgmised:

Punkti 1 kohaselt loetakse selleks olemasoleva käitlemise ehitise või kalalaeva pardal asuva töötlemisruumi rekonstrueerimise kulu. Näiteks on taotleja töötlemisruumis stabiilse temperatuuri hoidmine muutunud aastate jooksul kehvemaks ja seda tõestab ka ressursiauditariuanne, siis on võimalik toetada investeeringut parema soojustussüsteemi soetamiseks ja paigaldamiseks. Ehitusseadustiku § 4 lõike 3 kohaselt on ehitise ümberehitamine ehk rekonstrueerimine ehitamine, mille käigus olemasoleva ehitise omadused muutuvad oluliselt. Ümberehitamisena ei käsitleta olemasoleva ehitise üksikute osade vahetamist samaväärsete vastu. Ehitise ümberehitamine on eelkõige ehitamine, mille käigus: a) muudetakse hoone piirdekonstruktsioone; b) muudetakse ja asendatakse hoone kande- ja jäigastavaid konstruktsioone; c) paigaldatakse, muudetakse või lammutatakse tehnosüsteemi, mis muudab ehitise omadusi, sealhulgas välisilmet; d) muudetakse oluliselt ehitise tööparameetreid või kasutatavat tehnoloogiat; d) viiakse ehitise koosõlla kasutusotstarbele vastavate nõuetega; e) taastatakse osaliselt või täielikult hävinud ehitise;

Punkti 2 kohaselt loetakse abikõlblikuks kuluks kalapüügi- ja vesiviljelusetoote transpordiks mõeldud termo- või külmutusseadmega N₂- ja N₃-kategorია keskkonnahoidliku maanteesõiduki ostmise ja kapitalirendi kulu. Maanteesõidukiks on keskkonnahoidlike maanteesõidukite direktiivi mõistes M- ja N-kategorია maanteesõidukid. Majandus- ja kommunikatsiooniministri 13. juuni 2011. a määruse nr 42 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuded ning nõuded varustusele“ lisa 5 jaotise A punkti 2 kohaselt on N-kategorია (veoauto) sõidukid vähemalt neljarattalised veoseveoks konstrueeritud ja valmistatud mootorsõidukid. N₂- kategorია sõidukiks loetakse sõidukit, mille täismass on üle 3,5 t, kuid ei ületa 12 t ja N₃- kategorია sõidukiks, mille täismass on üle 12 t. Poolhaagise või kesktelghaagise veoks konstrueeritud veduki korral on selle kategorია määramisel arvestatavaks massiks veduki tühimass, millele on liidetud pool- või kesktelghaagise poolt vedukile ülekantavale suurimale staatilisele vertikaalsele koormusele vastav mass ning vajadusel ka veduki enda koorma suurim mass. Uute sõidukite soetamine ei ole antud määruse primaarne eesmärk, samas uute keskkonnasäästlike sõidukite soetamise kaudu on võimalik aidata kaasa ettevõtjatel ressursitõhususe suurendamise suunas liikuda ehk selle tulemusena vähenevad töötlemisega tegelevate ettevõtjate keskkonnamõjud toodete turustamisel. Kuna suur osas töötlemisega tegelevatest ettevõtjatest tegeleb ka kalapüügi- ja vesiviljelusetoote turustamisega, siis selleks kasutatavate fossiilsete kütustel on oluline koormus keskkonnale, mistõttu toetatakse selle punkti alla ainult keskkonnahoidliku maanteesõiduki soetamist.

Punktis 3 sätestatakse, et üksnes ainult sama lõike punktis 2 nimetatud mootorsõiduki ostmise või rentimise korral loetakse abikõlblikuks ka kalapüügi- ja vesiviljelusetoote transpordiks mõeldud termo- või külmutusseadmega O₂-, O₃- ja O₄-kategorია haagise ostmise ja kapitalirendi kulu. Toetuse taotlemisel peab arvestama, et termo- või külmutusseadmega haagise ostmise ja

kapitalirendi kulu on abikõlblik üksnes siis, kui samaaegselt soetatakse ka mootorsõiduk, millega termo- või külmutusseadmega haagist vedada saab. Majandus- ja kommunikatsiooniministri 13. juuni 2011. a määruse nr 42 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuded ning nõuded varustusele“ lisa 5 jaotise A punkti 5 alusel nimetatakse O- kategooria sõidukeid haagisteks. O₂-kategooria sõiduk on haagis, mille täismass on üle 0,75 t, kuid ei ületa 3,5 t. O₃- kategooria sõiduk on haagis, mille täismass on üle 3,5 t, kuid ei ületa 10 t. O₄- kategooria sõiduk on haagis, mille täismass on üle 10 t. Kõigi abikõlblike transpordivahendite puhul on oluline ressursi- ja energiasäästlikkus ehk toetatakse gaasi-, elektri- ja hübriidmootoriga mootorsõidukite, mille varustuse hulka kuulub termo- või külmutusseade, ostmise ja kapitalirendi kulu.

Punktis 4 loetakse abikõlblikuks keskkonnahoidliku maanteesõiduki ostmise või kapitalirendi korral ka kulu, mis kaasneb laadimispunkti ehitamine kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise territooriumil. Siinkohal tuleb aga arvestada asjaoluga, et eelnõus nimetatud laadimispunkti ehitamine on lubatud ainult juhul, kui on soetatud antud eelnõu kohaselt keskkonnahoidlik maanteesõiduk, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1804⁷ artikli 2 punktile 22. Punkt 22 kohaselt on kasutatud mõistet „elektrisõiduk“. Antud määruse tähenduses on see sõiduk, mis on varustatud jõuseadmega, millel on vähemalt üks energiamuunduriga mitteperifeerne elektriseade koos elektrilise laetava energiasalvestussüsteemiga, mida saab väljastpoolt laadida. Sama artikli punkti 48 kohaselt on „laadimispunkt“ liides, millega on võimalik laadida korraga ühte elektrisõidukit või vahetada korraga ühe elektrisõiduki aku.

Punktis 5 loetakse abikõlblikuks gaasi- ja elektrimootoriga tõstuki ning elektrilise kahveltõstuki ostmise ja kapitalirendi kulu.

Punktis 6 loetakse abikõlblikuks digitaliseerimisega seotud kulud (nt IT-tarkvara ja riistvara kasutuselevõtmine; elektrooniliste müügikanalite loomine). Digitaliseerimine tähendab selliste digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtmist, mis võimaldavad muuta protsesse efektiivsemaks ning oma tootmist paindlikumaks. Sageli eeldab see ka investeeringuid uutesse seadmetesse (nt tööpingid, tööstusrobotid jms).⁸

Punktis 7 loetakse abikõlblikuks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisseadme ja -tehnoloogia soetamise kulu.

Rakenduskava kohaselt on kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötlejatele väljakutseks ressursikasutuse tõhustamine töötlemisest turustamiseni. Selleks üheks osaks on logistika toetamisel abikõlblik just keskkonnahoidlik sõiduk.

Lõikega 7 sätestatakse lõike 6 punktis 2 nimetatud N₂- või N₃-kategooria sõiduki abikõlblikkuse tingimused. Punkti 1 kohaselt kasutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1804 artikli 2 punktis 4 sätestatud alternatiivkütust. Alternatiivkütuseks on direktiivi kohaselt: elekter; vesinik; ammoniaak; biomasskütused (sealhulgas biogaas, ja biokütused); taastuvatest energiaallikatest toodetud sünteetilised ja parafiinkütused; maagaas, sh biometaan, gaasilises olekus (surumaagaas) ja veeldatud olekus (veeldatud maagaas); veeldatud naftagaas. Alternatiivkütust kasutavaks loetakse ka maanteesõidukit, mis on varustatud jõuseadmega, millel on vähemalt üks energiamuunduriga mitteperifeerne elektriseade koos elektrilise laetava energiasalvestussüsteemiga, mida saab väljastpoolt laadida (elektrisõiduk). N₂- või N₃-kategooria sõidukite määramisel on lähtutud rakenduskavas püstitatud eesmärgist, mille kohasel on vajalik suurendada ressursitõhusust ning minna üle säästvamatele- ja taastuenergiaallikatele.

Punkti 2 kohaselt arvestatakse alternatiivkütuste kasutamisel, et keskkonnahoidlik maanteesõiduk on selline, kus kasutatakse vedelaid biokütuseid, sünteetilisi kütuseid või parafiinkütuseid, mida ei ole segatud traditsiooniliste fossiilkütustega. See tähendab, et alternatiivkütus ei ole fossiilne kütus, kuhu osaliselt on segatud keskkonnasäästlikum või taastuvast algmaterjalist toodetava kütus.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1804, milles käsitletakse alternatiivkütuste taristu kasutuselevõttu ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/94/EL (ELT L 234, 22.09.2023, lk 1–47)

⁸ https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2018-02/toostuspoliitika_roheline_raamat.pdf

Punktiga 3 sätestatakse, et lõike 6 punktis 2 nimetatud keskkonnahoidlik maanteeõiduk on abikõlblik, kui mootorõiduki ja mootori tüübikinnitus vastab vähemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses 595/2009 sätestatud Euro 6/VI nõuetele. See tähendab, et näiteks toetatav sõiduk ei või vastata Euro 5/V nõuetele, küllaga võib toetusega ostetav sõiduk vastata Euro 7/VII nõuetele.⁹

Dokumendid, mis tõendavad keskkonnahoidlike maanteeõiduki nõudele vastavust:

- 1) tüübikinnitus;
- 2) maanteeõiduki valmistajapoolne dokumentatsioon maanteeõiduki tehniliste andmetega, mille kaudu on võimalik tuvastada summutist väljuv CO₂-heide, tegelikus liikluses tekkivad õhusaasteainete heited või alternatiivkütuste kasutamine.

Lõikega 8 sätestatakse § 2 lõike 2 punktis 2 sätestatud uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringutega seotud abikõlblikud kulud. Uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega seotud investeeringute tegemisel on abikõlblikud olemasoleva käitluse ehitise või segmenti 4S3 kantud kalalaeval asuva töötlemisruumi laiendamise või rekonstrueerimise kulu, innovaatiliste tehnoloogiate ja seadmete soetamise ning paigaldamise kulu ning digitaliseerimisega seotud kulud, mis on seotud uute kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemisega. Kuna määruse eelnõu soodustab digitaliseerimist ka kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamisel, siis toetuse taotlejal on paindlikus, millises suunas ta soovib digitaaltehnoloogia integreerimist oma töö ja igapäevaelu protsessidesse ning see on lubatud ka uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks ettenähtud digitaliseerimise korral.

Punktis 1 nimetatud töötlemisruumi laiendamise või rekonstrueerimise kulu all peetakse silmas, et näiteks kui taotleja soovib teha investeeringuid eesmärgiga tuua uus toode turule, aga pole uue seadme jaoks ruumi, on võimalik toetada olemasolevas üksuses asuva töötlemisruumi laiendamist või rekonstrueerimist. Ehitusseadustiku § 4 lõike 2 kohaselt on ehitise laiendamine ehitamine, mille käigus muudetakse olemasolevat ehitist sellele juurde- ehk külge-, peale- või allaehitamisega. Rekonstrueerimist on selgitatud lõike 6 punktis 1.

Punktis 2 nimetatud innovaatilise tehnoloogia ja seadme soetamise all peetakse silmas innovatsiooni ettevõtte tasandil. Näiteks kui varasemalt pole ettevõtte turule toonud toodet, mis investeeringu tulemusena on võimalik, on tegemist innovatsiooniga ettevõtte tasandil. Juhul, kui abikõlblike tegevusi on plaanis teha kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumis, siis siinkohal tuleb arvestada, et sellega ei suurendata kalalaeva püügivõimsust väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT). Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumi on lubatud paigaldada innovaatilised tehnoloogiat ja seadet, kui see aitab kaasa uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisele.

Lõikes 8 peetakse § 2 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse all silmas eelkõige töötlemisseadmete ja -tehnoloogiate hankimise toetamist. See tähendab, et see ei hõlma uute teenuste ning varustuse väljatöötamist ja uuendamist (sealhulgas tootmise-, tarne- ja müügimeetodite loomiseks ja juurutamiseks (sh protsessiinnovatsioon), samuti uute töötingimuste innovatsiooni, koostöövõimalusi teiste tegevusvaldkondadega jms). Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringute tulemusena välja tulev uus toode peab olema nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 lisas I, kus on nimetatud ühise turukorraldusega hõlmatud kalapüügi- ja vesiviljelustooted. Selle uue toote kohta kogutakse tulemusnäitajana EAN-kood.

---

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2024/04/12/euro-7-council-adopts-new-rules-on-emission-limits-for-cars-vans-and-trucks/>

Lõike 8 punktis 3 nimetatud digitaliseerimiseks nimetatakse digitaaltehnoloogia integreerimist oma töö ja igapäevaelu protsessidesse, mille käigus võtab ettevõtja kasutusele digitaalse tehnoloogia, tarkvaralise või automatiseerimisalase lahenduse. Digitaliseerimine on määratletud protsess füüsiliselt kogutud teabe (nt andurid) ja teadmiste teisendamiseks arvutipõhiseks keeleks. See loob uudseid võimalusi, mis kiirendavad üleminekut tõhusamatele ja jätkusuutlikumatele tegevustele paljudes sektorites, sealhulgas kogu kalapüügi ja vesiviljeluse tarneahelas. Digitehnoloogiad koos kasutusviisidega, mida on seni teadaolevalt kalapüügi- ja vesiviljelussektoris kasutatud, on esitatud tabelis 1.

Digitehnoloogiate valdkonnad ja definitsioonid, mida on rakendatud kalapüügi- ja vesiviljelussektoris:

- info- ja sidetehnoloogia (IKT) hõlmab andmete ja teabe kogumist, salvestamist, otsimist, töötlemist, kuvamist, esitlemist, esitlemist, korraldamist, haldamist, turvalisust, edastamist ja vahetamist;
- asjade internet (IoT) – nutikate, omavahel ühendatud seadmete ja teenuste võrk, mis on võimeline täiturmehhanismide abil päringuid tuvastama või kuulama ning toiminguid sooritama. IoT võimaldab võrguanduritel kaugühendust luua, tooteid ja süsteeme jälgida ja hallata;
- pilvandmetöötlus – tööriistade ja rakenduste (nagu andmesalvestus, serverid, andmebaasid, tarkvara) kasutamine, mis põhineb serverite võrgul Interneti kaudu. See võimaldab kasutajal nõudmisel rentida arvutiressursse, et salvestada faile ja rakendusi virtualiseeritud serverites ning pääseda juurde kõikidele andmetele Interneti kaudu;
- tehisintellekt (AI) määratleb masinad, mis saavutavad inimesesarnaseid kognitiivseid funktsioone (nt õppimine, arutlemine, suhtlemine), mis hõlmavad erinevaid tunnetuse ja tähenduse mõistmise vorme (näiteks kõnetuvastus) ning inimestega suhtlemist (signaali tuvastamine, nutikas juhtimine, simulaatorid). algoritmides ja tarkvaras;
- masinõpe (ML) – tehisintellekti osa, mis kuulub andmeteaduse alamkategoriasse., arvutisüsteemide kasutamine ja arendamine, mis õpivad ja kohanduvad ilma selgesõnalisi juhiseid järgimata, kasutades algoritme ja statistilisi mudeleid andmete muustrite analüüsimiseks ja nende põhjal järelduste tegemiseks;
- suurandmed – andmete ja tehnoloogiate pidev kasv, mida tuleb koguda, salvestada, hallata ja analüüsida. Keeruline ja mitmemõõtmeline, mis mõjutab protsesse, tehnoloogiaid. Iseloomustab maht (andmekogumite hulk), kiirus (andmete töötlemise kiirus), mitmekesisus (andmete liigid/allikad), tõepärasus (analüüsitud andmete kvaliteet);
- plokiahela tehnoloogia on andmebaasid, kus salvestatakse plokiahela kirjed kasutajate arvutitesse üle kogu maailma. See teeb plokiahelast hajutatud andmebaasi, mis hõlbustab krüptoalgoritmide abil üleminekute salvestamist ja varade jälgimist ärivõrgus. Plokiahela protokollid koondavad, kinnitavad ja edastavad tehinguid plokiahela võrgus. Plokiahela süsteem salvestab tehingud vastavalt toimingute järjekorrale;
- liitreaalsus – tehnoloogia, mis lisab arvutiga loodud pildi kasutaja vaatele tegelikust maailmast;
- virtuaalreaalsus – arvutiga loodud 3D-pildi või keskkonna simulatsioon, millega inimene saab pealtnäha realsel või füüsilisel viisil suhelda spetsiaalsete elektrooniliste seadmete, näiteks ekraaniga kiiver või anduritega varustatud kindad;
- kogemuse kvaliteet (QoE) – rakenduse või teenuse kasutamisega registreeritud meeldivuse või ebameeldivuse määr;
- logistika – keeruka operatsiooni detailne korraldamine ja elluviimine;
- robotika – tehnoloogiaharu, mis tegeleb robotite projekteerimise, ehitamise, kasutamise ja rakendamise. Mitme roboti või sülemroboti süsteemides teeb robot eelnevalt määratletud ülesannete täitmiseks koostööd;
- *cobot* ehk koostöörobot - robot, mis on mõeldud inimeste ja robotite vahetuks suhtlemiseks jagatud ruumis või kui inimene ja robot on üksteise vahetus läheduses.
- digitaalne kaksik – virtuaalne mudel, mis on loodud füüsilise objekti identseks kujutamiseks;

- Edge Cloud – Edge andmetöötlus on välja töötatud pilvandmetöötluse täienduseks, hõlmates Edge’s asuvaid salvestus- ja arvutusvarasid, mis on omavahel ühendatud skaleeritava, rakendusteadliku võrguga, mis suudab turvaliselt ja reaajas muutuvaid vajadusi tajuda ja nendega kohaneda;
- küberturvalisus ehk infotehnoloogia (IT) turvalisus – on tava kaitsta kriitilisi süsteeme ja tundlikku teavet digirünnakute eest. Selliselt vähendavad nii eraikisikud kui ka organisatsioonid küberrünnakute ohtu kasutatavates seadmetes (nutitelefonid, sülearvutid, lauad);
- küberfüüsikalised süsteemid - süsteemid, kus tarkvara ja riistvara komponendid on sujuvalt integreeritud konkreetsete ülesannete täitmiseks¹⁰

Tabel 1. Digitehnoloogiad, mida on seni kalapüügi- ja vesiviljelussektoris kasutatud¹¹

Digitehnoloogia	Kasutusala kalapüügi- ja vesiviljelussektoris
Robotika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ keeruliste ülesannete ja töömahukate töödega tegelemine, nagu näiteks tiikide koristamine ja kahjustatud võrkude parandamine; ➤ käitumise jälgimine, haigete kalade eemaldamine, söötmine; ➤ vaktsineerimine; ➤ kasutamata võrkude kontrollimine, kalade tervise ja põgenemiste hindamiseks
Droonid	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kalakasvatuse jälgimine ülal ja allpool vett; ➤ aukude kontrollimine kahjustatud sumpades; ➤ andmete kogumine, mis ühendab tehisintellekti ja pilvandmetöötluse, et parandada vesiviljelustoiminguid
Andurid/ kaugjuhtimine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vee parameetrite kogumine reaajas; ➤ allveeandurid, et jälgida tiikides ja sumpades kalade näljataset; ➤ kalade ainevahetus ja pulss; ➤ raiskamise vähendamine ja parem söödarotatsioon
AI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ tehisintellekti poolne parem ja kiirem otsuste tegemine; ➤ töömahu vähendamine; ➤ söötjate tõhususe, veekvaliteedi seiramine ja kontroll, saagikoristamine ja töötlemine
Liit- ehk täiendatud reaalsus (AR)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ õpetamine, koolitused; ➤ tootmise tõhususe parandamine, kulude vähenemine; ➤ veealuste droonide ja robotite kasutamise lihtsustamine; ➤ kalade käitumise jälgimine (augud võrgus, kalade suremus); ➤ riskide maandamine; ➤ vee parameetrite mõõtmine
Virtuaalreaalsus (VR)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ reaajas simulatsiooni kasutamine keskkonnaolukordades, kasutades digitaalset liides (peakomplektid); ➤ õpetamine, koolitus ja haridust; ➤ kasutatakse kõrge riskiga keskkondades (kaugjuhtimine), kasutades inimarvutit ja multimeediaplatforme
3D printimine	<ul style="list-style-type: none"> ➤ hüdroponiliste süsteemide printimine;

¹⁰ Rowan, N. J., Murray, N., Qiao, Y., O’Neill, E., Clifford, E., & Power, D. (2022) „Digital transformation of peatland eco-innovations (‘Paludiculture’): Enabling a paradigm shift towards the real-time sustainable production of ‘green-friendly’ products and services“(Science of the Total Environment, p 838)

¹¹ Neil J. Rowan (2023) „The role of digital technologies in supporting and improving fishery and aquaculture across the supply chain – Quo Vadis?“ (Aquaculture and Fisheries 8, p 365–374)

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3D-kinnitusseadmed; ➤ 3D printitud veeandurid vee parameetrite jälgimine; ➤ Vähendatud varustus ja tootmiskulud
asjade internet (IoT)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ suurandmete ühendamise vesiviljelustööstus; ➤ sotsiaalmeedia kombineeritud kasutamine
plokiahela tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ➤ küberturvalisus, turvaline andmete jagamine; ➤ maksete töötlemine; ➤ tööstuse kaitse; ➤ jälgitavus kogu väärtuseahela ulatuses; ➤ toidu raiskamise vähendamine, toiduohutuse parandamine

Lõikega 9 sätestatakse taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud abikõlblikud kulud. Need on 1) tootmiseseadme projekteerimise, soetamise ja paigaldamise kulud ning tootmiseseadme võrguga liitumise tasu; 2) energiasalvestussüsteemi projekteerimise, soetamise, paigaldamise kulu. Tootmiseseadme all võib mõista igasugust tootmiseseadet, millega toodetakse energiat taastuvast energiaallikast, näiteks päikeseenergia, tuuleenergia, hüdroenergia, biogaas jms. Taastuvenergia lahenduste kasutuselevõtmist toetatakse üldreeglina kuludokumentide põhisel, välja arvatud päikeseenergia tootmiseks vajalikud lahendused, mida toetatakse ühikuhinna alusel lihtsustatud kulumeetodiga. Ühikuhinnad päikesepeakide rajamiseks on toodud määruse § 3 lõikes 7.

Lõikega 10 sätestatakse, et taastuva energiaallika kasutuselevõtmisega seotud kulud on abikõlblikud üksnes taotleja oma tarbimise ulatuses. Omatarbimise arvestuse aluseks võib olla üks järgnevatest dokumentidest: 1) energiamajanduse korralduse seaduse § 2 punktis 4 nimetatud energiaauditis märgitud energiatarbimine. Nimetatud sätte kohaselt on energiaaudit süstemaatiline menetlus, mida tehakse adekvaatsete teadmiste saamiseks hoone või hoonete rühma, tööstusliku või kaubandusliku protsessi või kaitise või eraõiguslike või avalik-õiguslike teenuste energiatarbimise profiili kohta ning millega määratakse kulutõhusat energiasäästu; 2) elektrienergia tarbimisel taotleja tarbimiskoha toetuse taotlemisele eelneva kalendriaasta elektrienergia tarbimine, mille kohase info saab küsida teenusepakkujalt või välja võtta iseteeninduse keskkonnast; 3) tarbimise aluseks projekteeritud tarbimisvõimsus, kui taotleja tarbimiskohas elektrienergia tarbimine puudub või on elektrienergiat tarbitud alla 12 kalendrikuu.

Lõikega 11 sätestatakse, et kui taotlejal on varasemalt soetatud taastuvast energiaallikast energiat tootev seade, siis toetatava osa väljaarvutamiseks arvestatakse omatarbimisest maha varasemalt soetatud seadme tootmisvõimsus. Ehk kui omatarbimine 100 kWh ja taastuva energiaallika tootmiseseade toodab 70 kWh, siis on võimalik toetust saada $100 - 70 = 30$ kWh kohta.

Lõikega 12 sätestatakse, et päikese energiaallikast elektrienergiat tootva tootmiseseadme kasutuselevõtmise korral jagatakse taotleja tarbimiskohas kuluva elektrienergia kogus ühe tuhandega. Selliselt arvutatakse taastuvenergia tootmise üksuse suurus. Päikeseelektrijaamad töötavad kõige tõhusamalt märtsist septembrini. Sügisel ja talvel on päikeseelektrijaamade tootlikkus mõnevõrra väiksem, toodetakse umbes 10-20%¹² kogu aastast elektrienergiast. Seega on ühtlustamiseks välja arvestatud päikeseelektri paneelide aastane keskmine toodang. Päikeseelektri paneelide toodangut arvestatakse üldjuhul kWh (kilovatt-tundides) paigaldatud päiksepaneelide võimsuse kohta (kWp, kus "p" tähistab paneelide max võimsust). Päikeseelektrijaamade tootlikkus 1 kWp = 1000 kWh¹³ on oodatav keskmine toodang aasta kohta.

¹² <https://www.elektrum.ee/ee/eraklient/paikesepaneelid/paikesepaneelid>

¹³ <https://www.tera.ee/maksumus/>

Näiteks kui üksuse aastane tarbimine on 15 000 kWh, siis vajaminev päikesepaneelide koguvõimsus võiks alata 15kW ulatusest.

Lõigetega 13 ja 14 sätestatakse nõuded energiaauditi aruandele. Lõike 3 punktis 4 nimetatud energiaauditit teevad asjakohase pädevusega füüsilised isikud, kes peavad omama vähemalt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kaheksanda taseme kutsetunnistust energiatõhususe valdkonnas. Kaheksanda taseme kutsetunnistuse saanud energiatõhususe spetsialisti nimetatakse volitatud energiatõhususe spetsialistiks. Sellise kutsetunnistusega spetsialist väljastab hoonete energiamärgiseid ja teeb hoonete ning ettevõtete energiaauditeid piiranguteta. Lisaks teeb kaheksanda taseme energiatõhususe spetsialist ettevõtete ressursitõhususe auditeid.¹⁴ Energiauditi koostamiseks on lubatud moodustada ka meeskond, oluline on see, et vähemalt üks liige vastaks määruses sätestatud energiaaudiitorile kehtestatud nõuetele.

Energiauditi tulemusel koostatakse energiaauditi aruanne, mis sisaldab järgmist:

- 1) detailne ülevaade kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumi tehnilisest seisukorrast ning energiakadudest, sealhulgas töö raames tehtud fotod ja graafikud ning mõõdetud andmed;
- 2) ettevõtte iseloomustus, sealhulgas andmed ettevõtte struktuuri ja majanduslike näitajate kohta;
- 3) meetmed energia kokkuhoiduks ja sisekliima parandamiseks kalapüügitoodete käitlemise ehitiste või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuvate kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumide kaupa;
- 4) meetme rakendamisega kaasnev energiasääst energiasäästuprojekti eluea jooksul, sealhulgas meetme tasuvusaeg;
- 5) energiasäästuprojekti maksumuse arvutuskäik;
- 6) ülevaade meetmetega kaasnevatest riskidest ja ohtudest, mis võivad mõjutada energia kokkuhoidu;
- 7) ettepanekud meetmete elluviimise järjekorra kohta;
- 8) ülevaade energiasäästuprojekti innovaatsilisusest teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse § 2 punktis 5 nimetatud toote- ja protsessiinnovatsiooni tähenduses, ettevõtte tasandil;
- 9) energiaauditi töö teostamisse kaasatud isikute valiku põhjendus koos nende rollide ja tegevuse kirjeldusega ning nende kutsetunnistuste numbrid;
- 10) elektrienergia tarbimisel taotleja tarbimiskoha viimase 12 kalendrikuu elektrienergia tarbimine.

Juhul, kui taotleja soovib läbi viia energiaauditit, siis selle koostamisel ei nähta ette kindlat vormi, vaid audit peab sisaldama eelpool nimetatud aspekte ning täpsema vormi ning ülesehituse saab pädev energiaaudiitor valida ise.

Lõigetes 15 ja 16 sätestatakse nõuded ressursiauditi aruandele. Eelnõu lõike 3 punktis 4 nimetatud ressursiauditit teevad asjakohase pädevusega füüsilised isikud, kellest vähemalt üks omab vähemalt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku seitsmenda taseme kutsetunnistust energeetika ja elektriala või tehnika, toomise ja töötlemise valdkonnas. Näiteks võib selleks olla energeetika ja elektrialal seitsmenda taseme diplomeeritud elektriinsener, kelle roll on käigus hoida ja arendada olemasolevaid tehnoloogiaid ning kes on valmis töötama meeskonnas koos sidusvaldkondade inseneride ja spetsialistidega, juhtima töörühmi või organisatsiooni ning vastutama töötajate töötulemuste eest. Kutsetunnistuse omaniku võimalikuks ametinimetusteks võib olla energeetik, projekterija, projektijuht, objektijuht, ehitusjuht, käidujuht, käidukorraldaja, dispetšer, konsultant, ekspert, arendusjuht, analüütik, teadur.¹⁵ Tehnika, toomise ja töötlemise valdkonna seitsmenda taseme kutsetunnistus võib olla näiteks diplomeeritud mehaanikainseneri kutsetunnistus. Seitsmenda taseme diplomeeritud mehaanikainsener on kogenud tehnika- või

¹⁴ <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11250808>

¹⁵ <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/KutsetunnistuseLisad/vaata/10774100?lang=et>

tehnoloogiaspetsialist, kes lähtuvalt oma spetsialiseerumise valdkonnast arendab uusi tooteid või toodete valmistamise tehnoloogiaid ning korraldab seadmete ja süsteemide käitamist.¹⁶

Ressursiauditi tulemusena koostatakse ressursiauditi aruanne, mis sisaldab järgmist:

- 1) detailne ülevaade ettevõtte või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumi ressursikasutusest, sealhulgas töö raames tehtud fotod ja graafikud ning mõõdetud andmed;
- 2) ettevõtte või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumi iseloomustus, sealhulgas andmed ettevõtte struktuuri ja majanduslike näitajate kohta;
- 3) iga tegevuse kohta kirjeldatud meetmed ressursikasutuse vähendamiseks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ehitiste, kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuvate kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumide või ressurside kaupa;
- 4) meetme rakendamise kaasnep ressursisääst ressurside kaupa, sealhulgas meetme tasuvusaeg;
- 5) ressursisäästuprojekti maksumuse arvutuskäik;
- 6) ülevaade meetmetega kaasnevatest riskidest ja ohtudest, mis võivad mõjutada energia kokkuhoidu;
- 7) ettepanekud meetmete elluviimise järjekorra kohta;
- 8) ülevaade ressursisäästuprojekti innovaativsusest teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse § 2 punktis 5 nimetatud toote- ja protsessiinnovatsiooni tähenduses, ettevõtte tasandil;
- 9) ressursiauditi meeskonna ja ressursiauditi tegemisse kaasatud isikute valiku põhjendus koos nende rollide ja tegevuse kirjeldusega ning nende kutsetunnistuste numbrid.

Ressursiauditi koostamisel ei nähta ette kindlat vormilist struktuuri, vaid ressursiaudit peab sisaldama eelpool nimetatud aspekte. Täpsema auditi vormi ning ülesehituse saab pädev audiitor valida ise.

Lõigetes 17 ja 18 sätestatakse nõuded digiauditi aruandele. Tööstuse digitaliseerimise ja automatiseerimise digidiagnostika ehk digiauditi tulemusena saab ettevõtte omale ülevaatliku protsessikirjelduse, mis on seostatud digitaalsete lahendustega, mida ettevõtte hetkel kasutab ja soovitud, milliseid lahendusi kasutada edaspidi, et oleks võimalik protsesse digitaliseerida ja automatiseerida. Digitaaltehnikad omavad mõju kogu ettevõttele ja selle erinevatele osadele, muutes kliendikogemust, protsesse ja ärimudelit. Seetõttu on ettevõtte digitaliseerituse mõju hindamiseks vaja ülevaadet digitaalsete investeeringute mõjust kogu ettevõtte erinevatele osadele. Seega on oluline saada aruande dokumendist ülevaade kogu ettevõtte kohta. Sama paragrahvi lõike 3 punktis 4 nimetatud digiauditit teevad asjakohase pädevusega füüsilised isikud, kellest ühel on vähemalt kolm aastat kogemust töötleva tööstuse valdkonnas või ta on osalenud vähemalt kolmes digiauditi või digitaliseerimise teekaardi projektis, mis näitab võimekust, mis näitab võimekust täita vastavaid ülesandeid.

Digiauditi tulemusena koostatakse digiauditi aruanne, mis sisaldab järgmist:

- 1) detailne ülevaade kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumi tehnilisest seisukorrast, sealhulgas töö raames tehtud fotod ja graafikud ning mõõdetud andmed;
- 2) ettevõtte iseloomustus, sealhulgas andmed ettevõtte struktuuri ja majanduslike näitajate kohta;
- 3) meetmed digitaliseerimiseks või automatiseerimiseks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuvate kalapüügitoodete töötlemisruumide kaupa;
- 4) meetme rakendamise kaasnep ressursisääst projekti eluea jooksul, sealhulgas meetme tasuvusaeg;
- 5) digitaliseerimis- ja automatiseerimisprojekti maksumuse arvutuskäik;

---

¹⁶ <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/11204489/>

- 6) ülevaade meetmetega kaasnevatest riskidest ja ohtudest;
- 7) ettepanekud meetmete elluviimise järjekorra kohta;
- 8) ülevaade digitaliseerimis- ja automatiseerimisprojekti innovaativusest teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse § 2 punktis 5 nimetatud toote- ja protsessiinnovatsiooni tähenduses, ettevõtte tasandil;
- 9) digiauditi meeskonna ja digiauditi tegemisse kaasatud isikute valiku põhjendus koos nende rollide ja tegevuse kirjeldusega.

Näiteks digiauditi aruande koostamisel võib sisu koostamisel tutvuda ka Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse poolt koostatud digitaliseerimise teekardi hea tavaga.¹⁷

Lõikega 19 sätestatakse lõike 3 punktis 5 nimetatud kliimakindluse tagamise hindamise aruande koostamiseks avaldab PRIA oma veebilehel kliimakindluse hindamise juhendi, mis lähtub Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“ (ELT C 373, 16.09.2021, lk 1–92).¹⁸ Lisaks on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse teinud kliimakindluse hindamise kohta eraldi kokkuvõtte.¹⁹

Lõikega 20 sisuliselt täpsustatakse asjaolu, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1139 artiklist 13. Selle kohaselt kalalaevale tehtavate töötlemisruumi investeeringud ei tohi suurendada kalalaeva püügivõimsust või investeeringute abil ei tohi täita toetuse taotluse esitamise ajal kehtivate Euroopa Liidu õigusaktide kohaseid nõudeid jms. Näiteks abikõlblikud tegevused, mis on seotud uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringutega, siis nende puhul ei tohi kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumi laiendamisel suurendada kalalaeva püügivõimsust väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT).

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse mitteabikõlblikud kulud.

Antud paragrahviga soovitakse rõhutada eeskätt neid tegevusi, mida kindlasti soovitakse toetuse alt välja jätta. Juhul, kui tegevusega kaasneb kulu, mis ei ole mitteabikõlblike kulude loetelus nimetatud ning puudub seos abikõlblike kulude loeteluga või sellel puudub meetme eesmärki panustav seos, siis loetakse selline kulu siiski mitteabikõlblikuks ning toetust selle eest ei maksta. Siinkohal võib antud paragrahvis nimetatud osas välja tuua näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artiklis 13 nimetatut, mille kohaselt ei tohi 4S3 tüüpi kalalaevale tehtavate töötlemisruumi investeeringud suurendada kalalaeva püügivõimsust või investeeringute toel ei tohi täita toetuse taotluse esitamise ajal kehtivate Euroopa Liidu õigusaktide kohaseid nõudeid jms. Seetõttu on oluline, et toetuse taotleja, kes soovib teha investeeringuid 4S3 tüüpi kalalaeval järgiks kehtivaid nõudeid EMKVF rahaliste vahendite taotlemisel ja kasutamisel. Samuti tuleb silmas pidada asjaolu, et kui tehakse EMKVF vahendite toel investeeringuid 4S3 tüüpi kalalaeval, siis peab see laev toetustootluse esitamise aastale eelneva kahe kalendriaasta jooksul tegelenud kalapüügiga vähemalt kui 60 päeva.²⁰

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse taotlejale esitatavad nõuded.

Määruse sihtrühm ehk toetuse taotlejad on ettevõtjad, kelle põhitegevusala või põhikirjaline eesmärk on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega (nt Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator²¹

¹⁷ <https://eas.ee/digitaliseerimise-teekaardi-hea-tava/>.

¹⁸ <https://www.pria.ee/sites/default/files/2022-10/Kliimakindluse%20tagamise%20hindamine.pdf>

¹⁹ EAS teinud kliimakindluse hindamise kohta hea kokkuvõtte <https://eas.ee/wp-content/uploads/2022/06/kliimakindluse-hindamise-juhend.pdf>.

²⁰ Tegevused ja kulud mis ei ole EMKVFist rahastamiskõlblikud <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1139>

²¹ EMTAK <https://emtak.rik.ee/EMTAK/pages/klassifikaatorOtsing.aspx>

EMTAK-i jao C alajagu 10201 ja EMTAK-i jao A alajagu 03111). Toetuse taotlemise eeltingimuseks olev tegevusala peab võimaldama luua seoseid määruse (EL) nr 1379/2013 I lisa kalapüügi- ja vesiviljelustoodete rahvusvaheliste tollikoodide ja Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori vahel ning olema kontrollitav Eesti tegevusalade registrites.

EMTAK kood 10201 Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine hõlmab endas järgmisi tegevusalasid:

- kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine: külmutamine, sügavkülmutamine, küpsetamine, kuivatamine, suitsutamine, soolamine, soolvees säilitamine, konserveerimine jne;
- kalast, vähilaadsetest ja limustest toodete tootmine (nt kalafilee, kalamari, kaaviar, kalamarjast valmistatud kaaviariasendajad jne);
- kalajahu tootmine inimtoiduks või loomasöödaks;
- inimtoiduks kõlbmatu jahu ja vedelike tootmine kalast ning teistest mereloomadest;
- laevade tegevus, mis ainult töötlevad ja säilitavad kala;
- vetikate töötlemine;
- kala sulatamine.

EMTAK kood 03111 Merekalapüük hõlmab endas järgmisi tegevusalasid:

- kaubanduslik kalapüük ookeanil ja rannikuvetes;
- vaalapüük;
- vähilaadsete ja limuste püük merest;
- mereloomade püüdmine (nt kilpkonnad, merituped e meripurad, mantelloomad, merisiilikud jne);
- kala püüdmise, töötlemise ja säilitamisega tegelevad laevad;
- muude mereandide kogumine (nt looduslikud pärlid, käsnad, korallid ja vetikad).

Toetust võib taotlema tulla KTKS-i alusel ja korras tunnustatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit, kes on ettevõtja (näiteks tulundusühistu) ärieadustiku tähenduses ning kelle põhitegevusala või põhikirjaline eesmärk on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 kalapüügi ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21), I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega.

Toetusest huvitatud ettevõtja tegevusala sisulise nõuetekohase vastavuse kontrollimisel võib olla erandlikke asjaolusid. Asjakohaste registrite andmete kontrollimine ei pruugi olla piisav. Toetuse nõuetele vastavuse kontrollijal võib olla faktiliselt võimatu tuvastada otsesest seost kalandusega. Toetuse sihtrühma ettevõtja tegevusvaldkond ei pruugi olla tavamõistes kala, vaid kalapüügi- ja vesiviljelustooded laiemalt. See tähendab, et kui töötlemise algmaterjal ehk tooraine on kalapüügi- ja vesiviljelustooded, siis lõpp-toode ei pruugi olla tavamõistes kala- ja vesiviljelustooded. Ettevõtja tegevusala toidu- ja söödakäitlejate registris²² on lõpp-toote põhine. Ka äriregistris on põhitegevusala tulutoova toote ehk lõpp-toote põhine. Innovaatilised ettevõtjad, kes tegutsevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete valdkonna piire avardavalt, on kõnealuse määruse ja määruses viidatud EL õigusruumi sihtrühm traditsioonilistele kalanduse tegevusalade kõrval. Näitena võib tuua vetikate töötlemise punavetikast *Furcellaria lumbricalis* tardaine ja muude algkomponentide ehk lisaainete tootmise eesmärgil, mis on suure tulevikuga olulise valdkonnana nimetatud ka strateegilistes Euroopa Liidu algatustes (sinimajandus, rohelepe). Toiduseaduse alusel on vetikate töötlemine agar-agariks mitteloomse toidu tootmine, kuna saadud materjali agar-agarit saab lisaainena (E-aine) kasutada mitmel viisil näiteks toiduaine-, kosmeetika- ja ravimitööstuses. Siin võib tekkida näiliselt määruse nõuetele mittevastav olukord, kui kontroll piirduks vaid lõpp-tootest lähtuva registrikande kontrollimisega ega arvesta, et lõpp-toote saamiseks ettevõtja kogub ja töötleb toorainena kalapüügitoodet e. vetikat.

---

²² Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve infosüsteem
<https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/toitKaitlemisettevotedparing>

Kalapüügiseaduse (edaspidi KPS) § 3 lg 1 kohaselt on kalapüük tegevus, mille eesmärk on kala, jõesilmu ja teiste sõõrsuude, jõevähi, krevetiliste ning teiste kümnejalaliste, kalmaari ja teiste peajalgsete (edaspidi kõik koos kala) hõivamine nende kinnipüüdmise või surmamise teel ning veetaime kogumine. KPS § 3 lg 4 kohaselt on veetaime kogumine agariku (*Furcellaria lumbricalis*) püük merest. Seega võib kalapüügitegevusel olla kaks eesmärki: üks on kala püüdmine ja teine veetaimede kogumine.

Äreregistris on olemas EMTAK koodid²³, mis sisaldavad vetika töötlemist (10201 *Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine*), vetikate kogumist (03111 *Merekalapüük*) ja punavetikate jm söödavate meretaimede kasvatust (03211 *Mere-vesiviljelus*). Vetikaid agaragariks töötlev ettevõtja saab äriregistris põhitegevusalana oma tulu toovast lõpp-tootest lähtuvalt valida koodi 10891 *Mujal liigitamata toiduainete tootmine, sh pektiinide, taimeliimide ja paksendajate tootmine (nt agar-agar)*, kuna tema lõpp-toode ei ole muutmata kujul vetikas, vaid vetikast saadud komponendid, toiduseaduse kohaselt lisaained (nt furtsellaraan, agar-agar).

Sarnaselt keerukaks teeb toetuse nõuete kontrollimise vetikaid töötleva ettevõtja võimalused määratleda enda tegevusala toiduseaduse kontekstis majandustegevuse teadet esitades. Ettevõtja, kes vetikaid loodussaadusena kogub või taimse esmatootena kasvatab ja saagi kogub ning seejärel saaki oma tootmiskohas vaid säilitab, pakendab ja müüb, muutmata vetikate esialgset kuju ja omadusi, saab oma tegevusest teatada kui mitteloomse toidu (sh vetikas) esmatootja^{24,25}. Ettevõtjal, kes töötleb kogutud vetikaid millekski muuks kui tavamõistes söödav vetikas, saab majandustegevuse teadet esitades oma lõpptootest lähtuvalt valida põhikäitlemisvaldkonnaks mitteloomse toidu ja liittoidu käitlemise ning lisakäitlemisvaldkonnad mitteloomse toidu ja liittoidu käitlemine ning toidu pakendamine. Käitlemisvaldkonda on võimalik täpsustada sobivate toidugruppide valimisega, näiteks lisaained. Võrdluseks, mitteloomsete esmatoodete tootmise tegevusvaldkonnas on võimalus valida toidugrupiks vetikas, kuid see tähendab, et ettevõtja tegevuse lõpptoode on vetikas. Majandustegevusest teatamisel võib administratiivselt justkui kaduda ettevõtja seos kalapüügi- ja vesiviljelustoodetega, ehkki sisuliselt on see olemas. Ettevõtja sisulist vastavust määruse tegevusala nõudele saab kahtluse korral lasta kinnitada Põllumajandus- ja Toiduameti kinnituskirjaga, mida on varem mitmesuguste teiste kahtluste korral tehtud. Põllumajandus- ja Toiduametil kui järelevalveasutusel on ettevõtja tegevus teada, vajadusel saab järelevalveametnik teha kontrollkäigu ettevõtja tegevuskohta ning veenduda ametkondade vahelise koostöö tulemusel, et ettevõtja tegutseb toetuse tingimustega sobivas tegevusvaldkonnas.

Lõike 2 punktis 1 rõhutatakse, et kui taotleja on äriühing, on ta mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja komisjoni soovitus 2003/361/EÜ, mis käsitleb mikroettevõtete, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41) kohaselt. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1139 artikli 28 kohaselt saavad suurettevõtjad teise prioriteedi turustamise erieesmärgi teostamiseks toetust vaid rahastamisvahendist või InvestEUst. Ettevõtte suuruse kindlaksmääramist on selgitatud EL-i VKEde määratlust käsitlevas teatmikus <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/756d9260-ee54-11ea-991b-01aa75ed71a1> (versioon 03.09.2020).

Punktiga 2 sätestatakse, et taotlejal peab olema tegevuse elluviimiseks vajalik suutlikkus ehk haldus-, finants- ja toimimissuutlikkus toetatava tegevuse elluviimiseks. Toetuse taotleja

²³ Euroopa Ühenduse majanduse tegevusalade klassifikaator (NACE) on ühtne EL majanduse tegevusalade klassifikaator [Euroopa Statistikaüsteemi \(ESS\)](#) raames. Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator (EMTAK) on rahvusvaheliselt ühtlustatud klassifikaatori NACE Eesti rahvuslik versioon, kus neli esimest taset vastavad NACE-le ning viies tase on rahvuslik, mis arvestab Eesti majanduse eripära ning vastavat seadusandlust.

<https://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad>

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määruse \(EÜ\) nr 178/2002](#) artikli 3 lõikes 17 sätestatud tegevus;

²⁵ Põllumajandusministri 25. juuni 2014 määrus nr 63 „Nende käitlemisvaldkondade ja toidugruppide täpsustatud loetelu, mille puhul peab käitleja esitama majandustegevusteate või mille puhul peab käitlejal olema tegevusluba”, lisa 1 https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/1150/3201/9034/MM_13032019_m31_lisa1.pdf# ;

hindamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060 artikli 73 lõikes 2 korraldusasutusele sätestatud nõuetest. Näiteks peab taotleja olema maksevõimeline, kuna see on üheks näitajaks taotleja majandusliku seisuhindamisel. Kui taotlejal on maksuvõlad, ei ole õigustatud ka talle täiendavate avalike vahendite eraldamine. Samuti on maksevõimelisus üheks usaldusväärse näitajaks. Lisaks peab taotlejal olema ka omafinantseeringu tasumise suutlikkus ja ta peab suutma seda taotlemisel tõendada.

Punktiga 3 sätestatakse nõue, mille kohaselt peab taotleja olema varem riigieelarvelistest, EL-i või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud – see nõue täidab EL-i finantshuvide kaitse eesmärki. Kui tegemist on isikuga, kes ei ole riigi või EL-i ees kohustusi täitnud, siis ei saa teda usaldusväärseks pidada.

Punktiga 4 sätestatakse, et taotleja ei saa sama kulu hüvitamiseks raha riigieelarvelistest, EL-i või välisabi vahenditest – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 11 kohaselt võib ühe ja sama tegevuse rahastamiseks taotleda toetust eri fondidest –, küll aga peab jälgima, et ühe ja sama kulu hüvitamist ei taotletaks mitmest allikast korraga. Juhul kui taotleja kasutab võimalust rahastada üht tegevust eri fondide või meetmete raames, on ta kohustatud taotluse esitamise korral esitama ka asjakohase teabe. See juhib toetuse taotluse esitamise kaudu haldusorgani tähelepanu kulude topelrahastamise ohule ning tal on võimalik vajaduse korral teha lisakontrolle.

Punktiga 5 sätestatud tingimuse kohaselt ei või taotleja või tema üle valitsevat mõju omava isiku suhtes olla algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust – kui tegemist on taotlejaga, kelle suhtes on algatatud pankroti- või likvideerimismenetlus, siis on kahtlemata alust arvata, et ta ei ole võimeline tegevust ellu viima. Samuti näitab see, et ta ei ole ka mitut teist nõuet täitnud.

Punktiga 6 sätestatakse, et taotleja riikliku maksu võlg intressita ei ületa 100 eurot või tema riikliku maksuvõla tasumine on ajatatud. Maksukorralduse seaduse § 14 lõike 5 kohaselt on maksukohustuslasel, samuti muul huvitatud isikul või asutusel õigus taotleda maksuhaldurilt tõendit maksuvõlgade puudumise kohta. Maksuhaldur on kohustatud väljastama maksuvõlgade puudumise tõendi ka juhul, kui maksukohustuslasel olev kõikide sama maksuhalduri hallatavate maksude võlg, arvestamata haldusaktiga kindlaksmääramata intressi, on väiksem kui 100 eurot või kui maksuvõla tasumine on ajatatud. Tõendit maksuvõlgade puudumise kohta ei väljastata, kui maksukohustuslasel on taotluse täitmise tähtpäeval täitmata maksudeklaratsiooni esitamise kohustus ning maksusummat ei ole määranud ka maksuhaldur. Seega maksuvõlg ei tohi olla suurem kui 100 eurot (100 eurot võib olla). Maksureeglite järgi loetakse toetuse taotleja piisavalt usaldusväärseks, et rahastada toetatava tegevuse elluviimist tagatist nõudmata, kui tal ei ole riiklikku maksuvõlga või see on väiksem kui 100 eurot. Seega kui võlg on 99,99 eurot, ei loeta seda võlaks.

Punktiga 7 sätestatakse ehitise ehitamise korral, et ehitise ja sellealune maa peab olema toetuse taotleja omandis või ehitisealusele maale on taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt viieks aastaks arvates Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) poolt viimase toetusosa maksmisest.

Punktiga 8 sätestatakse, et kui soetatav seade või vahend paigaldatakse ehitisele, kinnisasjale või 4S3 tüüpi kalalaevale või seda kasutatakse ehitises, kinnisasjal või 4S3 tüüpi kalalaeval, siis peab see ehitise, kinnisasi või 4S3 tüüpi kalalaev olema taotleja otseses valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest.

Punktidega 9-10 lähtutakse sellest, et kui isik on toime pannud hüvede välja petmisega, avaliku võimu otsuste enda kasuks kallutamise või ebaausa majandustegevusega seotud väär- või kuriteo, mille toimepanemise eest on tema kohta kantud kehtivad karistusandmed karistusregistrisse, siis ei saa selline isik toetust taotleda, sest tegemist ei ole õiguskuuleka ja usaldusväärse isikuga ning ta ei vasta toetuse saamise nõuetele. Süüteo koosseisud on sätestatud eesmärgiga hoida ära õigusaktist tuleneva kohustuse õigeaegse või täieliku täitmata jätmise, mille korral kaasneb oluline oht või kahju õigushüvedele või olulistele ühiskondlikele huvidele. Toetuse andmise lubatavuse kujundamisel on lähtutud *ultima ratio* põhimõttest ehk arvesse võetakse üksnes need isiku teod, mis seavad tõsiselt kahtluse alla tema õiguskuulekuse ja usaldusväärse.

Punktiga 9 sätestatakse, et taotleja ei tohi olla alates 1. jaanuarist 2013 toime pannud kalapüügiseaduse § 75 lõikes 2 või 3 – loata kalapüük või loa nõuete rikkumine, §-s 76 - GPS- ja

muu satelliitjälgimissüsteemi ning videovalvesüsteemi paigaldamise ja andmete esitamise korra rikkumine; § 77 – kalapüügiga seotud andmete esitamise korra rikkumine, § 78 - vaatleja töö takistamine; või § 78¹ - tõendi varjamine, rikkumine ja kõrvaldamine ning laeva tähistuse, nime või registreerimisnumbri võltsimine ja varjamine; § 79 lõikes 2 või 3 - püütud kala ja veetaime vette tagasi heitmise keelu rikkumine; §-s 81 - kalapüük püügivahendite kohta esitatud nõuete rikkumine; 85 - kalapüük ja veekogus kala püügijärgne hoidmine keelatud ajal ja alal ning püüda keelatud kalaliigi isendite ja alamõdulise kala püük ning püüda lubatud kala koguse ületamine; § 87 – ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelenud ja arvatavalt tegelenud laeva abistamise ning sellise laeva kalapüügil kasutamise nõuete rikkumine; 88 - impordi, ekspordi ja reekspordi nõuete rikkumine; karistusseadustiku §-s 279, 344 või 345 sätestatud süütegu, mida käsitatakse kalapüüginõude tõsise rikkumisena kalapüügiseaduse § 71 lõike 1 punkti 1 tähenduses.

Punktiga 10 sätestatakse, et taotleja ei tohi olla alates 1. jaanuarist 2013 toime pannud karistusseadustiku (KARS) §-s 209, 209¹, 210, 389¹, 391 või 393 sätestatud rikkumisi seoses EMKF-i või EMKVF-i toetusega: KARS § 209 - kelmus, § 209¹ - hankekelmus, § 210 - soodustuskelmus, § 398¹- maksude maksmisest kõrvalehoidumine suures ulatuses, § 391 - salakaubavedu, § 393 - ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga.

Punktiga 11 sätestatakse, et taotlejal peab olema kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemiseks toiduseaduse kohaselt kehtiv tegevusluba või ta on esitanud sama seaduse alusel majandustegevusteate või on tal söödaseaduse alusel sööda käitlemiseks tegevusluba või esitatud majandustegevusteate. Toiduseaduse § 7 lõike 3 ja § 8 lõike 3 alusel on kehtestatud ministri 25. juuni 2014. aasta määrus nr 63 „Nende käitlemisvaldkondade ja toidugruppide täpsustatud loetelu, mille puhul peab käitleja esitama majandustegevusteate või mille puhul peab käitlejal olema tegevusluba“. Käesoleva määruse raames ei toetata ettevõtteid, kes on esitanud majandustegevusteate eelpool nimetatud määruse lisa 1 punktis 3 nimetatud kala käitlemise kohta.

Söödaseaduse § 18 lõike 2 ja § 19 lõike 3 alusel on kehtestatud ministri 17. juuni 2014. a määrus nr 31 „Nende tegevusalade ja käitlemisel kasutatavate ainete täpsustatud loetelu, mille puhul peab esitama majandustegevusteate või mille puhul peab sööda käitlejal olema tegevusluba“.

Punktiga 12 sätestatakse, et taotlejal, kes taotleb toetust § 2 lõikes 1 nimetatud tegevuse elluviimiseks kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumi kohta, peab olema kalapüügiseaduse § 32 lõikes 1 nimetatud kalalaeva kalapüügiluba kalapüügiks merel. Kalapüügiseaduse § 33 kohaselt võib kutseliseks kalapüügiks merel kasutada üksnes kutselise kalapüügi registrisse kantud kalalaeva, millel on kehtiv kalalaevatunnistus. Kalalaev kõnealuse seaduse tähenduses on laev, mis on kohandatud kala- või muu vee-elusvaru kaubanduslikuks kasutamiseks.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse toetuse taotlemine ja nõuded taotlusele.

EMKVF-i toetuse taotlus loetakse nõuetekohaseks, kui asjakohastes Euroopa Liidu õigusaktides ning käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele vastavad nii taotleja, taotlus kui ka toetatav tegevus. EMKVF-i toetuse taotluse nõuetekohasust kontrollib PRIA. EMKVF-i toetuse taotluse nõuetekohasust kontrollitakse esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. EMKVF-i toetuse taotluse nõuetekohasust on õigus kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente (KTKS § 43). Taotlus ja taotlusega koos esitatavad andmed ja dokumendid peavad sisaldama õiget teavet ning taotleja ei tohi olla korda saatnud pettust. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotluses või taotluse menetlemise käigus on teadlikult esitatud valeandmeid, mille alusel otsustatakse toetuse andmine või selle suurus (KTKS § 45 lg 6 p 3).

Lõikega 1 sätestatakse, et toetuse taotlemise tähtaja avalikustab PRIA väljaandes Ametlikud Teadaanded. PRIA teatab taotluse esitamise tähtajast sellise arvestusega, et teate avaldamise ja taotluse esitamise tähtaja alguse vahele jääks vähemalt 15 tööpäeva. Vähemalt 15 tööpäeva

tähendab, et taotluse esitamise tähtaeg võib olla ka rohkem kui 15 tööpäeva, näiteks 30 tööpäeva. Sellise sõnastusega jäetakse võimalus ettenägematutel põhjustel avada taotlusvoor kiiremini kui näiteks ajakavas esialgu ette nähti. Eelnõu § 2 lõikes 2 nimetatud tegevuste taotlusvoorde kohta teatab PRIA toetuse taotlemise tähtajad eraldi. Ehk PRIA saab avada eraldi taotlusvooru investeringuteks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamiseks, eraldi vooru uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeringuteks ning eraldi taotlusvooru taastuva energiaallika kasutuselevõttuks.

Lõikega 2 sätestatakse, et toetuse saamiseks tuleb taotlejal esitada PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu avaldus ning selles esitatud andmeid ja hindamiskriteeriumite täitmist tõendavad dokumendid.

Lõikega 3 sätestatakse, et PRIA-l on õigus peatada toetuse taotluste vastuvõtmine, kui ettenähtud eelarve on ammendunud. PRIA lõpetab toetuste taotluste vastuvõtmise hetkest, mil laekunud taotluste põhjal määratud vahendite eelarve on täis saanud. Sellises olukorras võib eeldada, et kogu raha saab kasutatud ja üle eelarve määramist esialgu ei toimu. Taotluste vastuvõtmise peatamisest ja taasavamisest teatab PRIA väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Lõikega 4 sätestatakse andmete ja dokumentide loetelu, mis tuleb taotlejal esitada. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklist 73 peab olema korraldusasutusel tagatud kontroll tegevuste kooskõla suhtes programmiga ning toetuse saaja vajalike rahaliste vahendite olemasolu üle, et tagada nende finantskestlikkus. Selleks sätestatakse võimalikult põhjalik andmete ja dokumentide loetelu, mille esitamist võimaluste piires püütakse automatiseerida. Uuel ehk EMKVF rakendamise perioodil on uuendusena sisse toodud väljamaksete prognoos toetava tegevuse elluviimise perioodil kuue kuu kaupa. See on vajalik, et hinnata jooksvalt EMKVF-i eelarveliste vahendite kasutamist.

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete transpordiks mõeldud termo- või külmutusseadmega N₂- ja N₃-kategoria keskkonnahoidlike maantesõidukite soetamise või kapitalirendi korral tuleb taotlejal esitada dokumendid, mis sisaldavad tehnilisi andmeid kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjude kohta. See tähendab dokumente tüübikinnituse kohta ning maantesõiduki valmistajapoolne dokumentatsioon maantesõiduki tehniliste andmetega, mille kaudu on võimalik tuvastada summutist väljuv CO₂-heide, tegelikus liikluses tekkivad õhusaasteainete heited või alternatiivkütuste kasutamine. PRIA kontrollib maantesõiduki vastavust § 4 lõikes 7 keskkonnahoidliku maantesõiduki tingimustele, võttes arvesse sõidukitüüpi (vähemalt EURO VI), kasutatav kütus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1804 artikli 2 punktis 4 määratletud alternatiivkütus. Samuti tuleb toetuse taotlejal esitada andmed, kui toetuse taotluses nähakse investeringuid kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumis. Sellisel juhul tuleb taotlejal esitada andmed kalalaeva püügivõimsuse väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT) muutuse kohta. Juhul, kui tehakse investeringuid taristusse, siis peab olema olema ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti j kohane hinnang selle kohta, mis tagab, et on taristuinvesteeringu kliimakindluse kestvus on vähemalt viis aastat.

Lõikega 5 sätestatakse, millisel juhul ei pea taotleja taastuenergia kasutuselevõtuks esitama energiaauditit. Energiaauditit esitamine pole vajalik järgmistel juhtudel:

- 1) kui toetuse taotlejal on olemas § 4 lõike 10 punktis 2 nimetatud andmed;
- 2) kui toetuse taotlejal on olemas ehitusprojekt, milles on märgitud rajatava ehitise energia tarbimise andmed või;
- 3) toetuse abil soetatava, ehitatava või renoveeritava objekti energia tarbimine on eristatav muu objekti energia tarbimisest, mida saadakse sama liitumispunkti kaudu.

Lõigetega 6 ja 7 sätestatakse toetuse taotlusega esitatav teave tulemusnäitajate kohta. Ühised tulemusnäitajad tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 lisast I. Lõikega 6 sätestatud CR17 näitajaga seotud andmeid kogutakse eelnõu § 2 lõike 2 punktides 1 ja

3 nimetatud tegevuste ehk ressursitõhususe suurendamise, sh taastuenergia kasutuselevõtu investeeringute kohta. Rakenduskava elluviimise tulemusnäitaja CR17 on töötlemise ressursitõhusust parandavate (juriidiliste) isikute arv. CR17 ehk töötlemise ressursitõhusust parandavate isikute arvu puhul kogutakse näiteks andmeid, kui kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelev ettevõtte paigaldab oma energiavajaduse katmiseks tööstusesse päikeseplatereid. Selle näitaja kohta andmete esitamiseks teatab toetuse saaja üksuste arvu, kuhu päikesepaneelid paigaldati.²⁶

Lõikega 7 sätestatakse, et CR04 näitajaga seotud andmeid kogutakse § 2 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuste ehk uute toodete töötlemise suurendamisega seotud investeeringute kohta.

Rakenduskava elluviimise tulemusnäitaja CR04 on suurema käibega ettevõtete arv (või juriidiliste isikute). CR04 ehk suurema käibega ettevõtete arvu tulemusnäitaja andmeid kogutakse, kui taotleja teeb näiteks investeeringu seadmestikku täiendamisse, et tuua turule uus toode. Sellest tulenevalt on tal võimalik tegutseda tõhusamalt, suurendada tootmist ja jõuda ka uutele turgudele. Tulemuseks on suurenenud käive, mis poleks saanud juhtuda ilma EMKVF-i toetuseta. Toetuse saaja saab suuremad käibeandmed, võrreldes kasumi- ja kahjumiaruannetega enne ja pärast investeeringu tegemist. Seega taotlejal tuleb märkida üks suurema käibega ettevõtte.²²

Taotlusega esitatav ühine tulemusnäitaja on prognoositava müügitulu pärast investeeringu elluviimist. Selleks kogutakse infot kogu sektori müügitulu muutuse kohta. Lisaks kogutakse taotlejalt infot, kas tegevus on kliimat ja keskkonnahoidu edendava mõjuga (st edendab säästvat arengut; keskkonnamõjude/-koormuse vähendamist; ressursi- ja energiasäästu; taastuenergia kasutuselevõttu; keskkonnahoidu või kliimamuutustele vastupidavust).

Lõikega 8 sätestatakse, et riigisiseste seirenäitajate osas tuleb taotlejal märkida, kas tegevus on kliimat ja keskkonnahoidu edendava mõjuga (st edendab säästvat arengut; keskkonnamõjude/-koormuse vähendamist; ressursi- ja energiasäästu; taastuenergia kasutuselevõttu). Lisaks tuleb taotlejal esitada sõltuvalt tegevusest järgmised andmed riigisiseste tulemusnäitajate osas. Punkt 1 kohaselt esitatakse investeeringute puhul, mis tehakse ressursitõhususe suurendamiseks, kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise tootmiskulu eurodes eelneva majandusaasta kohta ja prognoositav tulem aasta pärast investeeringu elluviimist. PRIA lähtub eelneva aasta andmete kontrollimisel viimati esitatud majandusaasta aruande lisas „Kaubad, toore, materjal ja teenused“ esitatud andmetest;

Punkt 2 kohaselt esitatakse kalapüügi- ja vesiviljelustoodete transpordiks mõeldud keskkonnasäästliku mootorsõiduki soetamise puhul andmed maanteesõidukite kohta. Enne investeeringu tegemist tuleb taotlejal esitada kõigi ettevõttele kuuluvate maanteesõidukite arv ja kui palju neist on keskkonnahoidlikud maanteesõidukid, mida kasutatakse toodete turustamisel. Keskkonnahoidlikud maanteesõidukite all peetakse silmas sõidukit, mis vastab määruse § 4 lõike 6 punktis 2 sätestatule. Samad andmed tuleb esitada ka pärast investeeringu elluviimist. Investeeringu tulemusena kasutusse võetud keskkonnahoidlike maanteesõidukite kaudu saab ka ülevaate kasutuselevõetud energiakandja kohta. Selliste andmete põhjal on võimalik välja arvutada kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötlejate logistikasektori alternatiivkütuste kasutamise osakaal, samuti, mis liiki alternatiivkütuseid EMKVF-i toetusel kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötlejate poolt kasutusele võeti;

Punkt 3 kohaselt esitatakse andmed investeeringute puhul, mis tehakse taastuenergia kasutuselevõtuks, kogutakse andmeid töötlemiseks kasutatava taastuenergia allika tootmisvõimsuse osakaal protsentides ja kilovattides kogu energiatarbimisest enne tegevuse alustamist ja prognoositav osakaal toetatava tegevuse elluviimisele järgneval kalendriaastal. Toetuse taotlemisel esitab taotleja prognoositava tootmisvõimsuse, võttes aluseks oma eelneva

---

²⁶ https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-10/Working-paper-EMFAF-MEF-2021-2027_en.pdf

tarbimise. Pärast investeeringu elluviimist tuleb esitada taastuenergia allika tegelik tootmisvõimsus. Selleks, et saada teada taotleja päikeseenergiast toodetava elektrienergia ligikaudne tarbimine aastas, korrutatakse päikeseenergia tootmiseadme tootmisvõimsus 1000-ga. Selliselt on võimalik hinnata EMKVFi perioodi lõppedes meetme mõju kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötajate taastuenergia kasutuselevõtu osas järgneval aastal. Antud punktis nimetatud andmed esitatakse investeeringute puhul, mis tehakse taastuenergia kasutuselevõtuks, kogutakse andmeid töötlemiseks kasutatava taastuenergia osas. Andmeid kogutakse kilovattides ja protsendina kogu üksuses tarbitavast energiast. Toetuse taotlemisel tuleb taotlejal esitada andmed kogu üksuse elektri tarbimise osas kilovattides, üksuses tarbitav taastuenergia osa kilovattides enne investeeringu elluviimist – nende andmete olemasolul on võimalik arvutada juba taastuenergia osakaal protsendides kogu üksuse tarbitava elektrienergia osas. Samade andmete osas tuleb esitada taotlejal info ka aasta pärast investeeringu elluviimist. Selliselt on võimalik hinnata kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötajate taastuenergia kasutamist üldisemalt; Punkti 4 kohaselt esitab taotleja investeeringute puhul, mis tehakse uute toodete arendamiseks, andmed prognoositava uue toote kohta. Projekti lõppedes tuleb esitada investeeringu tulemusena valminud uue toodete EAN-kood;

Punktis 5 sätestatud investeeringute puhul, mis tehakse digitaliseerimiseks, esitatakse teave digitaliseeritava protsessi kohta. Esitatakse uute või parendatud protsesside arv ning mis liiki protsessi parendati.

Punktis 6 sätestatakse, et taotleja esitab uue kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringu korral prognoositava kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisest ning turustamisest saadud müügitulu üks aasta pärast ühte toetatav tegevuse elluviimist. Andmed selleks saab projekti lõpule järgneva aasta majandusaasta aruande põhjal.

Taotlemise hetkel märgitakse tulemusnäitajate prognoos. Eeltoodud näitajate arvulised väärtused tuleb sisestada võimalikult realistlikud, sest hilisemalt projekti elluviimisel oodatakse nende saavutamist.

Toetuse taotlejal tuleb ise märkida projekti elluviimise tähtaeg, mis ei tohi olla pikem kui määruses sätestatu. Ehk taotleja peab viima ellu toetatava tegevuse ja esitama kõik tegevusega seotud kuludokumendid taotluse rahuldamise otsuses nimetatud tähtpäevaks, ent hiljemalt kahe aasta pärast arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Juhul, kui taotleja märgib toetuse taotluse esitamisel lühema tähtaja, kui määruses sätestatud, siis sellisel juhul PRIA lähtub taotluses märgitud tähtajast, mitte määruses lubatud maksimaalsest elluviimise tähtajast. Ehk toetuse taotleja peab arvestama asjaoluga, et toetuse taotluses märgitud projekti elluviimise tähtaeg saab olema lõpptähtaeg, millest PRIA ka lõpuks lähtub.

Lõikega 9 sätestatakse asjaolu, kui peaks ilmnema olukord, et toetuse taotleja esitab taotluse, millega soovib EMKVF rahaliste vahendite toel teha investeeringut kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügitoodete töötlemisruumis. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1139 artiklist 13 tulenevalt ei ole EMKVF rahaliste vahendite toel lubatud suurendada kalalaeva püügivõimsust. PRIA tellib pädevalt eksperdilt ekspertiisi, mille kohta antakse eksperdi poolt kinnitus, kas toetatava tegevuse elluviimise järgselt suureneks taotleja toetuse taotluses märgitud kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva püügivõimsus väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT). Juhul, kui peaks ilmnema, et toetatava tegevuse raames suureneks kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva püügivõimsus väljendatuna kilovattides ja kogumahutavuses, siis sellist tegevust ei ole lubatud EMKVF rahaliste vahenditega toetada. Haldusmenetluse seaduse kohaselt on haldusorganil õigus kaasata eksperti haldusmenetlusse tema nõusolekul. Pädev ekspert antud küsimuses saab olla laevaehituse insener, valdkonnas volitatud klassifikatsiooniühing jms.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse taotluse menetlemise tingimused ja kord.

Lõikes 1 sätestatakse nõuetekohase taotluse hindamiskriteeriumid, millest lähtub PRIA paremusjärjestuse koostamisel. Kusjuures hinnatakse neid toetuse taotlusi, millega taotleja soovib teha investeeringuid kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamiseks või investeeringuid uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks. Hindamiskriteeriumite koostamisel on lähtutud meetme eesmärkide olulisusest ja mõjust. Sellest tulenevalt on hindepunktide saamisel eelistatud investeeringud, mis tehakse ressursitõhususe suurendamise või uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise eesmärgil. Investeeringutele, mida tehakse taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamiseks, paremusjärjestust ei koostata ehk kõik nõuetekohased taotlused rahuldatakse kuniks selleks tegevuseks eelarvelisi vahendeid jätkub. PRIA lõpetab toetuste taotluste vastuvõtmise hetkest, mil laekunud taotluste põhjal määratud rahaline eelarve on täis saanud.

PRIA hindab tegevuse põhjendatust. Hinnatakse, kas tegevus suurendab taotleja ettevõtte ressursitõhusust või uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmist. Kõrgemalt hinnatakse neid projekte, kus plaanitav investeering on objektiivselt põhjendatud ja tagab lisaks sellele ka energia- või ressursiauditi kohaselt maksimaalse energia- või ressursisäästu või uue kalapüügi- ja vesiviljelustoote töötlemise.

Kulutõhususe hindamisel lähtub PRIA asjaolust, et hinnatakse tegevuse eelarve selgust ja mõistlikkust ning omafinantseeringu suurst. Siinkohal hinnatakse tegevuse elluviimise kulusid, mis peavad olema realistlikud võrreldes sama töö või teenuse turuhinnaga ning antakse ka üks lisahindepunkt iga viie protsendi omafinantseeringu eest, mis ületab omafinantseeringu minimaalset määra. Seega, kui toetuse taotleja soovib rahaliselt elluviidavasse projekti rohkem panustada, siis saab selline taotlus rohkem hindepunkte.

Taotleja suutlikkuse hindamisel, mis näitab tema võimet tegevust ellu viia, antakse hindepunkte toetuse taotleja müügitulu suuruse järgi kalapüügi- või vesiviljelustoodete käitlemise tegevusalal. Kuna eelnõu kohaselt on toetuse saajate sihtgrupiks juba tegutsevad ettevõtjad, kes tegelevad kalapüügi- või vesiviljelustoodete käitlemise tegevusalal, siis eelistatakse neid, kes on valdkonnas saanud suuremat müügitulu, mis näitab ühtlasi, ka suutlikust suuremate projektide elluviimisel. Kalapüügi- või vesiviljelustoodete käitlemise tegevusalal saadud müügitulu hindamisel saab PRIA lähtuda toetuse taotleja taotlemisele vahetult eelnenud majandusaasta aruandest. Majandusaasta aruannete hindamisel saab lähtuda paragrahv 3 lõike 2 punktis 2 kirjeldatud loogikast, ehk võetakse aluseks viimane saadaolev aruanne.

Kui hinnatakse tegevuse mõju meetme eesmärkide saavutamisse, siis hinnatakse eraldi asjaolusid nii investeeringutel kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamisel kui ka uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisel. Mõlemal juhul antakse lisahindepunkte, kui toetatava tegevuse raames digitaliseeritakse protsessi.

Lisaks on võimalik saada eraldi lisahindepunkt, kui uue kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisel kasutatakse neid kalapüügi- ja vesiviljelustoodete liike, mis ei ole nimetatud maaeluministri 15. detsembri 2022. a määruses nr 58 „Tootjaorganisatsiooni tunnustamisel majanduslikult oluliste liikide loetelu kehtestamine“, välja arvatud euroopa angerja (*Anguilla Anguilla*). Siinkohal on põhjus selles, et globaalne euroopa angerjavaru on ohustatud seisus.²⁷ Ehk kui lisaks angerjale võetakse uue toote tootmisel kasutusele kilu (*Sprattus sprattus balticus*); räim (*Clupea harengus membras*); ahven (*Perca fluviatilis*); meritint (*Osmerus eperlanus*); latikas (*Abramis brahma*); koha (*Sander lucioperca*) või vikerforell (*Oncorhynchus mykiss*), siis täiendavalt lisahindepunkti nende liikide kasutamisel uue toote valmistamiseks ei anta. Rakenduskava näeb ette väheväärtuslike liikide parema väärimise. Selliste liikide, mida ei ole

---

²⁷ ICES Advice on fishing opportunities and conservation Ecoregions in the Northeast Atlantic Published 3 November 2022

eelnevalt nimetatud, kasutuselevõtt tööstustes võib anda ettevõtjatele täiendava sissetulekuallika ning pakkuda turgudele uusi tooteid.

Taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on iga nimetatud hindamiskriteeriumi eest saanud vähemalt ühe hindepunkti. See tähendab seda, et taotlus ei pea saama tingimata maksimum hindepunkte, kuid peab iga hinnatava kriteeriumi eest saama hindepunkti.

Lisahindepunktid on olulised, kuna PRIA hindab nõuetekohaseid taotlusi ja koostab igas taotlusvoorus taotluste paremusjärjestuse, lugedes igas voorus paremaks sellise taotluse, mis on saanud hindamiskriteeriumite alusel suurima koondhinde. Võrdse koondhindega taotluste puhul eelistatakse ajaliselt varem esitatud taotlust.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine. Toetus makstakse üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning tingimusel, et toetuse saaja on järginud toetatava tegevuse elluviimisel kõiki nõudeid.

Lõike 1 kohaselt teeb PRIA ressursitõhususe suurendamise ja uute toodete töötlemise suurendamisega seotud investeeringute puhul nõuetekohase taotluse rahuldamise otsuse kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 2 punkti 2 alusel. Kui EMKVF-i toetuse taotlus on nõuetekohane ja vastab vajaduse korral hindamiskriteeriumi miinimumnõudele, rahuldatakse taotluste hindamise korral toetuse andmiseks ettenähtud vahendite piires hindamistulemuste alusel moodustatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused. Juhul kui nõuetekohased taotlused on saanud võrdse arvu hindepunkti, lähtub PRIA kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 2 punktist 4, mille kohaselt eelistatakse ajaliselt varem esitatud taotlusi.

Lõike 2 kohaselt teeb PRIA taastuenergia kasutuselevõtu suurendamisega seotud investeeringu korral taotluse rahuldamise otsuse kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 3 punkti 2 alusel ehk rahuldatakse nõuetekohased taotlused toetuse andmiseks ettenähtud vahendite piires, eelistades ajaliselt varem esitatud taotlusi.

Lõike 3 kohaselt teeb PRIA toetuse maksimisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõikes 6 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. Kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõikes 6 sätestatu kohaselt tehakse EMKVF-i toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest: 1) toetuse taotleja, taotlus või kavandatav tegevus ei vasta nõuetele, mis on taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele esitatud; 2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealset kontrollimist; 3) taotluses või taotluse menetlemise käigus on teadlikult esitatud valeandmeid, mille alusel otsustatakse toetuse andmine või selle suurus; 4) nõuetekohast taotlust ei ole võimalik rahuldada käesoleva paragrahvi lõike 2, 3, 4 või 5 kohaselt. Kaalutusõigus selle otsuse tegemisel puudub. Kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu põhjendatud, võib PRIA kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 5 kohaselt vähendada taotleja nõusolekul toetuse summat tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Juhul kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõikega 4 sätestatakse, et PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 45 tööpäeva jooksul. Ressursitõhususe suurendamise ja uute toodete töötlemise suurendamisega seotud investeeringute puhul tehakse otsus 45 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast. Taastuenergia allika kasutuselevõtiga seotud investeeringu puhul arvestatakse alates nõuetekohase taotluse esitamise hetke.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse nõuded ostumenetlusele.

Lõigetega 1–8 sätestatakse tingimused, mille alusel peab toetuse taotleja korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames elluviidava töö või teenuse või soetatava vara mõistlik maksumus. Olulisel kohal on huvide konflikti vältimine ostumenetluses, st toetuse saaja ei tohi olla seotud ühegi pakkujaga viisil, mis kahjustab või võib hakata kahjustama konkurentsi. Lisaks perekondlikele sidemetele tuleks välistada ka majanduslik seotus. Nt kui toetuse saaja ja pakkuja on omavahel seotud läbi omandisuhete või juhtorganite tasandil.

Lõikega 2 sätestatakse piir, mille puhul peab toetuse taotleja kavandatava töö või teenuse või soetatava vara hankimiseks võtma vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Hinnapakumuse saamiseks peab toetuse taotleja esitama ettevõtjale pakkumiskutse, kus on kirjeldatud, millist tööd, teenust või vara soovitakse. Pakkumiskutsed, mis konkureerivatele ettevõtjatele esitatakse, peavad olema identsed ning pakkumiskutsete esitamine peab olema tõendatud, näiteks: pakkumiskutsele on lisatud e-kiri, millega kutse on saadetud. Saadud pakkumused peavad olema võrreldavad ja vastama pakkumiskutses kirjeldatud tööle, teenusele või kaubale. Saadud pakkumused peavad olema tõendatud, näiteks: hinnapakumused on allkirjastatud (digitaalse või omakäelise allkirjaga), või on pakkumusele lisatud pakkumuse saamist tõendav dokument, näiteks: koopia e-kirjast, millega hinnapakumuse saadi, või mõni muu dokument, mis tõendab pakkumuse saamist.

Lõikega 3 sätestatakse, et toetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik.

Lõikega 4 sätestatakse tingimused hinnapakumusele. Väljavalitud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase töö, teenuse või vara eest tasutava hinnaga. Taotleja ei pea valima odavaimat hinnapakumust, kui see on objektiivselt põhjendatud. Tingimus on, et kulu peab olema majanduslikult soodsaim, kuid odavaim hinnapakumine ei pruugi alati tähendada, et kulu on majanduslikult kõige soodsam.

Lõike 5 punktidega 1–5 sätestatakse tingimused, millele peab vastama hinnapakumuse juhul, kui tellitava töö või teenuse sisuks on ehitamine. Punktides 1–5 nimetatud andmed tuleb täiendavalt lisada lõikes 4 sätestatud andmetele.

Lõikega 6 sätestatakse, et ehitustegevusega seotud hinnaprognoside ja hinnapakumuse saamiseks tuleb kasutada PRIA poolt koostatud vorme, mis on leitavad PRIA veebilehel.

Lõikega 7 sätestatakse, et taotleja ei või küsida hinnapakumust endaga ega omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses. Isikud on tulumaksuseaduse § 8 tähenduses omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Igal juhul käsitatakse seotud isikutena järgmisi isikuid:

- 1) abikaasad, elukaaslased või otse- või külgsugulased;
- 2) ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses;
- 3) juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 4) isikule kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile;
- 5) juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele;
- 6) isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 7) juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud;
- 8) tööandja ja tema töötaja, töötaja abikaasa, elukaaslane või otsejoones sugulane;

9) isik on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige (§ 9), juhtimis- või kontrollorgani liikme abikaasa või otsejoones sugulane.

Lõikega 8 sätestatakse, et projektitoetuse taotleja ei või lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust või soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv või vajalik sama eesmärgi saavutamiseks. Hankija võib jaotada hanke osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Ostumenetlus tuleb läbi viia tegevuste puhul, mille toetamisel lähtutakse tegelikest kuludest. Seega ühikuhinna alusel toetatavate tegevuste puhul ostumenetlust korraldama ei pea.

Eelnõu §-ga 11 sätestatakse nõuded riigihangete registris tehtava ostumenetluse kohta.

Toetuse saaja, kes ei ole hankija RHSi tähenduses, viib riigihangete registris (RHR) läbi vaid menetlusliiki - toetuse saaja ost. Võimalik on tutvuda juhendmaterjalidega Riigi Tugiteenuste Keskuse²⁸ ja Rahandusministeeriumi²⁹ kodulehel.

Lõikega 1 sätestatakse, et kui kavandatava töö, teenuse või kauba käibemaksuta maksumus on 60 000 eurot või sellest suurem, tuleb ostumenetlus läbi viia elektrooniliselt riigihangete registris olenemata sellest, et toetuse taotleja ei ole hanke kohuslane riigihangete seaduse mõistes. Hanke läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHSi tähenduses“. Hanke võib läbi viia ka pärast PRIA toetusotsuse saamist, sellisel juhul esitab toetuse saaja toetatava tegevuse eelarve. Ostumenetluse riigihangete registris elektroonselt läbiviimise nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste. Analoogset ostumenetlust rakendatakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“.

Lõikega 2 sätestatakse, et juhul kui projektitoetuse taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist, tuleb esitada toetuse taotlemisel eeldatav prognoos. Prognoosis tuleb selgelt tõendada, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi. Tõendiks võib olla näiteks hinnapakkumus, e-poe väljavõte, eksperthinnang, hinnakiri, informatsioon teenust või kaupa pakkuva ettevõtte koduleheküljelt. Lisatud informatsioon peab olema kontrollitav ja taasesitatav.

Lõike 3 punktidega 1–3 sätestatakse tingimused ehitustööde maksumuse prognoosile.

Lõike 4 punktidega 1–7 sätestatakse tingimused ostumenetluse korraldamisele riigihangete registris.

Lõikega 5 sätestatakse nõuded hinnapakkumusele.

Lõike 6 punktidega 1–5 sätestatakse tingimused, millele peab vastama hinnapakkumus juhul, kui tellitava töö või teenuse sisuks on ehitamine. Punktides 1–5 nimetatud andmed tuleb täiendavalt lisada lõikes 5 sätestatud andmetele.

---

²⁸ <https://www.rtk.ee/toetused-ja-taotlemine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/abimaterjalid-ja-juhendid#juhendmaterjalid-2021-2027>

²⁹ <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/korduma-kippuvad-kusimused#toetuse-saaja-ost>

Lõikega 7 sätestatakse erisus RHR-s ostumenetluse läbiviimisel. Taotleja võib loobuda konkureeriva hinnapakumuse küsimisest või ostumenetlusekorraldamisest RHR-s, kui see pole objektiivselt võimalik. See tähendab, et kui taotlejal pole võimalik saada võrreldavaid hinnapakumusi, tuleb esitada vastavad põhjendused. Näiteks võib saada takistuseks innovaatiliste ja spetsiifiliste kriteeriumitele vastavate seadmete pakkumise saamise keerukus ja usaldusväärsete pakkujate kitsas turg. See võib tekitada olukorra, kus toetuse taotlejad soovivad küll soetada seadmeid kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks, millega soovitakse tagada ressursitõhususe suurendamine või uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine aga paraku turul tegutsevad ettevõtjad on selles vallas üksikuid või turul väga spetsiifilisi seadmeid tootvate ettevõtete esindajad ei soovi mingil põhjusel tulla pakkuma läbi RHR keskkonna. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisseadmeid toodetakse üldjuhul välisriikides. Võib juhtuda, et töötlemisseadmete tootjad ei soovi tulla pakkuma läbi RHR keskkonna. Selle olukorra vältimiseks on ettevõtjatel võimalik valida, kas küsitakse eraldi hinnapakumusi või teha ostumenetlus RHR keskkonnas. Siinkohal peab aga arvestama, et antud lõige on siiski sätestatud erisusena, et mitte takistada eelnõu eesmärkide saavutamist. Tavapärasel olukorras on siiski nõue, et toetuse taotleja viib läbi ostumenetluse RHR keskkonnas, kui tellitava töö või teenuse maksumus on ilma käibemaksuta 60 000 eurot või sellest enam.

Ostumenetluse läbiviimine on kohustuslik ka tegevuste puhul, millega ei kaasne seadmete ostu, mis tagaksid töötlemisseadmete ressursitõhususe suurendamise või uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise. Seega on RHR keskkonnas toetuse saaja ostu läbiviimine kohustuslik näiteks sõidukite soetamise, taastuenergiaallika seadmete kasutuselevõtul, ehitustegevuse korral, kui tegevuse käibemaksuta maksumus on 60 000 eurot või sellest suurem, olenemata sellest, et toetuse taotleja ei ole hanke kohuslane riigihangete seaduse mõistes.

Lõikega 8 sätestatakse, et taotleja ei või jaotada riigihangete keskkonnas teostatavat hanget osadeks eesmärgiga eirata hanke teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui hankelepingu esemeks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Hankija võib jaotada riigihangete keskkonnas teostatava hanke osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Lõikega 9 sätestatakse, et lõigetes 1–8 nimetatud nõuded kohalduvad neile toetuse taotlejatele, kelle suhtes ei kohaldata riigihangete seaduses sätestatud nõudeid. Toetuse taotlejad, kelle suhtes kohalduvad riigihangete seadusest tulenevad nõuded, korraldavad oma ostumenetlused vastavalt riigihangete seadusele. Kaupade, teenuste ja tööde mille hind jääb alla riigihangete piirmäära hankimise korral, juhinduvad hankijad oma hankekordadest.

Võrreldes EMKF-i perioodiga nõutakse ostumenetluse korraldamist riigihangete registris ka nendelt toetuse taotlejatelt, kes ei ole riigihanke kohuslased riigihangete seaduse mõistes, juhul kui soetatava vara või teenuse maht on 60 000 eurot või sellest suurem. See kehtib ka tegevuste puhul, millega ei kaasne seadmete ostu, mis tagaksid töötlemisüksustes töötlemisseadmete ressursitõhususe suurendamise või uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise. RHR keskkonnas toetuse saaja ostu läbiviimine kohustuslik näiteks sõidukite soetamisel, taastuenergiaallika seadmete kasutuselevõtul, ehitustegevuse jne korral. Hanke läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHSi tähenduses“. Hanke võib läbi viia ka pärast PRIA toetusotsuse saamist, sellisel juhul esitab toetuse saaja toetatava tegevuse eelarve. Viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste.

Ostumenetlus RHR-s tuleb läbi viia tegevuste puhul, mille toetamisel lähtutakse tegelikest kuludest. Seega ühikuhinna alusel toetatavate tegevuste puhul RHR-s ostumenetlust korraldama ei pea.

Eelnõu §-ga 12 sätestatakse maksetaotluse esitamine.

EMKVF-i toetust makstakse toetuse saajale makseotsuse alusel ja mitte rohkem kui taotletud summa ulatuses. EMKVF-i toetuse maksmise või maksmisest keeldumise otsuse teeb PRIA. PRIA teeb EMKVF-i toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist, tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. EMKVF-i toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral võib PRIA tunnistada taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks. EMKVF-i toetuse maksmise nõue ei ole toetuse saaja poolt loovutatav ja makstud toetus ei ole toetuse saaja arvelduskontol sundtäidetav (KTKS § 53).

Lõikega 1 sätestatakse toetuse saajale, mis andmed ja dokumendid tuleb esitada vähemalt üks kord aastas PRIA-le koos maksetaotlusega pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist ja selle eest täielikult või osaliselt tasumist. Maksetaotluse esitamine vähemalt üks kord aastas on vajalik, et hinnata jooksvalt EMKVF-i vahendite kasutamist. Maksetaotluste igaaastane esitamine annab ülevaate just tegelikust taotleja projekti elluviimisest ning võimaldab korraldusasutusel EMKVF-i vahendite maksmise kohta kiiremini Euroopa Komisjonile andmeid edastada. Maksetaotlusega tuleb esitada elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu järgmised dokumendid:

- 1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö või soetas vara;
- 2) punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;
- 3) selle isiku väljastatud osutatud teenuse või tehtud töö üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö;
- 4) töövõtu- või käsundusleping selle isikuga, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö;
- 5) kapitalirendileping koos maksegraafikuga, juhul kui kapitalirendile andja ja toetuse saaja vahel on sõlmitud kapitalirendileping;
- 6) kulutuste tegemist tõendav muu dokument. Tehtud kulu tõendav dokument võib olla selle isiku väljastatud arve või arve-saatelehe koopia, kellelt taotleja tellis teenuse või töö.

Lõikega 2 sätestatakse, millised andmed peab toetuse saaja esitama maksetaotluses. Taotleja esitab järgmised andmed: 1) toetuse saaja ärinimi, äriregistri kood ja selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse; 2) teave tehtud toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta; 3) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta; 4) andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse muutumise kohta.

Lõikega 3 sätestatakse taotlejale, et maksetaotlusega esitatud arve-saatelehel või arvel ning osutatud teenuse või tehtud töö üleandmist-vastuvõtmist tõendaval dokumendil näidatud tehingu sisu vastab arve väljastanud isiku hinnapakkumusele. Teenuse või kauba eest koostatud arve peab sisaldama samu andmeid, mis on kantud hinnapakkumusele või kalkulatsioonile, näiteks kui hinnapakkumusel on märgitud teenuse sisuks arvutikoolitus, siis peab ka arvel olema märgitud teenuse sisuks arvutikoolitus. Kuludokumentide võrdlemisel peab olema PRIA-l võimalik tuvastada, et tasuti konkreetse arve eest ja teenuse sisuks on just see teenus või kaup, millele hinnapakkumus on küsitud või kalkulatsioon koostatud.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja kulusid tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning ellu viidud toetatava tegevuse vastavust toetuse rahuldamise otsuses

sätetatud tingimustele, taotluses toodud kavatsusele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele, kalandusturu korraldamise seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

PRIA teeb toetuse maksmise või maksmisest keeldumise otsuse KTKS-i § 53 lõike 2 alusel 15 tööpäeva jooksul alates maksetaotluse ja nõuetele vastavate dokumentide esitamisest arvates. PRIA teeb väljamakse toetuse saajale kümne tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse tegemisest.

KTKS-i § 7 lõike 7 kohaselt loetakse kalandusturu korraldamise abinõu rakendamisega seotud otsus või muu menetlusdokument haldusmenetluse seaduse § 27 lõike 2 punktides 3 ja 4 nimetatata isikule elektrooniliselt kättetoimetatuks, kui selle isiku avaldatud elektronposti aadressile on e-teenuse keskkonnas saadetud otsus, otsuse väljavõte või muu menetlusdokument või teade nimetatud dokumentide kättesaadavaks tegemise kohta. Seega tehakse maksmise või maksmisest keeldumise otsus teatavaks elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas.

Toetuse andmisega seotud andmeid, dokumente ja muid tõendeid säilitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 82 sätestatu kohaselt. Kõnealuse artikli kohaselt tuleb kõiki tõendavaid dokumente, mis on seotud fondidest toetust saava tegevusega, säilitada asjakohasel tasemel viie aasta jooksul alates selle aasta 31. detsembrist, mil korraldusasutus tegi toetuse saajale viimase makse. Nimetatud tähtaja algusest ja lõpust teavitab toetuse saajat PRIA, küll aga katkeb tähtaeg Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 82 lõike 2 kohaselt kohtumenetluse korral või komisjoni taotlusel.

PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates eelnõu § 12 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest. PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks.

Tulenevalt kalandusturu korraldamise seadus § 72 lõikest 1 võib PRIA toetuse saajalt nõuda osaliselt või täielikult tagasi, kui pärast fondi toetuse maksmist selgub, et toetus on makstud toetuse andmise ja kasutamise nõuete rikkumise tõttu alusetult. See tähendab, et PRIA võib nõuda toetuse saajalt toetuse osa kohest tagastamist, mille kasutamine ei vasta selle sihtotstarbele. Muuhulgas ei vasta toetuse osa kasutamine selle sihtotstarbele, kui toetatav tegevus on odavnenud ja toetuse taotleja on kasutanud omafinantseeringu osa katmiseks teisi riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või Euroopa Liidu institutsioonide või fondide vahendeid ning pooled ei ole odavnemise tõttu ülejääva toetuse osa osas kokku leppinud selle muutmises. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 58 lõike 5 kohaselt võib rahastamisvahendit kombineerida EMKVF-i raames antava toetusega (grant) samas rahastamisvahendi toimingus, kusjuures mõlemad põhinevad samal rahastamislepingul ja mõlemat eri vormis toetust annab rahastamisvahendit rakendav asutus. Sellisel juhul kohaldatakse kogu rahastamisvahendi toimingule rahastamisvahendi suhtes kohaldatavaid norme. Programmist toetuse vormis antav rahastamine peab olema otseselt seotud rahastamisvahendiga ja selle jaoks vajalik ning see ei või ületada toetatavate investeeringute väärtust. Antud sätte üks mõte seisneb selles, et nii toetuse saaja kui ka PRIA peavad arvestama, et sama investeeringu puhul ei tohi avalike vahendite osakaal minna suuremaks kui 100%. Nimetatud olukord võib tekkida sellisel juhul, kui toetuse saaja kasutab sama investeeringu elluviimisel samaaegselt EMKVF rahalisi vahendeid nii tagastamatu abi vormis kui ka rahastamisvahendist (*financial instrument*). Sõltumata sellest kui suurel määral erinevaid EMKVF toetusmehhanisme kasutatakse samas projektis, siis tuleb arvestada sellega, et EMKVF-i või mõne muu Euroopa Liidu programmi rahaliste vahendite osakaal kokku investeeringul ei ületada 100%. Juhul kui projekti elluviimise käigus peaks selguma, et tööde elluviimise käigus soetatav vara, töö vms odavneb, siis kahe erineva toetuseliigi omavahelisel kombineerimisel võib avalike vahendite osakaal minna suuremaks kui 100%. Juhul,

kui selline olukord peaks ilmema, siis on PRIA-l õigus toetuse määra vähendada sellises osas, et avalike vahendite osakaal ei ületa projekti elluviimisel kokku 100%.

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse toetuse saaja kohustused. Toetuse saaja käesoleva määruse tähenduses on toetuse taotleja, kelle toetuse taotlus on rahuldatud.

Lõikega 1 sätestatakse, et toetuse saaja peab tagama toetatava tegevuse kestuse, sealhulgas säilitab ehitatud, renoveeritud või soetatud vara ja kasutab seda sihtotstarbeliselt, mõistlikult ning kõige säästlikumal viisil vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Toetuse sihtotstarbeline kasutamine tähendab, et kõik tehtud kulutused peavad olema suunatud toetatava tegevuse elluviimisele. Lisaks sellele tuleb mõistlikkuse sisustamisel arvesse võtta kohtute asjakohaseid seisukohti. Toetuse saajal on kohustus kasutada toetust kõige säästlikumal viisil. See ei tähenda, et toetuse saaja peab igal juhul eelistama kõige odavamaid väljaminekuid, vaid kulutuste tegemisel tuleb näha ette need kulutused, mis on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud ning võimaldavad toetatavat tegevust ka efektiivselt ellu viia.

Lõikega 2 sätestatakse, et toetuse saaja täidab sihipärase kasutamise perioodi lõpuni järgmisi kohustusi:

- 1) täidab § 6 lõike 2 punktides 5, 9–12 sätestatud toetuse taotlejale esitatavaid nõudeid ehk tagama toetatava tegevuse elluviimise jooksul vastavuse toetuse taotleja kohta sätestatud nõuete osas;
- 2) eristab selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest;
- 3) võimaldab teha auditit ja teostada järelevalvet ning teha muid toetuse saamisega seotud kontrole ning osutama selleks igakülget abi, sealhulgas võimaldama toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis viibida ning kohapeal dokumente ja vara läbi vaadata;
- 4) esitab auditi tegemiseks või järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul;
- 5) teavitab taotluse rahuldamise otsuse teinud asutust taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest ning tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule või asutusele;
- 6) näitama, et tegemist on fondi toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi kooskõlas regionaalministri 19. juuli 2023. a määrusega nr 45 „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 toetuse objekti tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise tingimused ja kord“;
- 7) § 4 lõike 6 punktis 2 nimetatud sõiduki ostmise või kapitalirendi korral, vajadusel esitama alternatiivkütuse kasutamist tõendavad dokumendid, kui tegemist on maanteesõidukiga, millel on võimekus kasutada ka fossiilseid kütuseid. See on vajalik, et välistada nii meetme kui ka EL poolt seatud poliitilisi eesmärkidega vastuollu minek, millega soovitakse kliima- ja keskkonnaprobleemi lahendada. Hetkel on turul olevate sõidukite seas endiselt võimalik soetada maanteesõidukeid, mille puhul seadistus tehakse küll alternatiivkütuse kasutamiseks, aga see ei välista fossiilkütuse kasutamist. PRIA saab selliselt kontrollida neid taotleja poolt tehtud investeeringuid kuludokumentide olemasolul, vastavalt riskihinnangule.

Lõikega 3 sätestatakse toetuse saajale lisakohustused, mille kohaselt peab:

- 1) viima toetatava tegevuse ellu kahe aasta ehk 24 kalendrikuu jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, sealhulgas esitab taotleja PRIA-le kõik tegevuse elluviimisega seotud kuludokumentid ja maksetaotluse. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 63 lõike 2 kohaselt võib kulusid EMKVF vahenditest rahastada juhul, kui need on toetusesaajal või avaliku ja erasektori partnerlustegevuse puhul erasektori partneril tekkinud ja tasutud tegevuste elluviimisel kuni 31. detsembrini 2029. a. See tähendab, et taotleja peab arvestama asjaoluga, et juhul, kui näiteks antud määruse alusel toetuse taotlemise voor peaks PRIA poolt toimuma aastal 2028, siis jääb taotlejal projekti elluviimise ajaks vähem kui 24 kalendrikuud, kuna 31. detsember 2029. a saabub varem. Toetuse taotlemisel märgib taotleja ise

projekti elluviimise tähtaja, aga see ei saa olla pikem kui 24 kalendrikuud või 31. detsember 2029. a, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.

2) täitma § 6 lõike 2 punktides 4 ja 7 sätestatud toetuse taotleja nõudeid kuni viimase toetusosa maksmiseni;

3) tagama PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu ostumenetlusele;

4) hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks on ehitusluba või ehitusteatis ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt.

5) hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks on ehitise kasutusluba või kasutusteatis ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusluba või kasutusteatis on üks investeringu elluviimist tõendav dokument. Ilma ehitusloa või ehitusteatiseta viimast toetusosa välja ei maksta;

6) esitama PRIA poolt määratud tähtjaks tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks § 7 lõigetes 6-8 nimetatud andmed. Euroopa Liidu ja riigisiseste tulemusnäitajate tegelikud tulemused esitatakse arvude või hinnanguna, mida kasutatakse toetusmeetme analüüsimisel. Ühised tulemusnäitajad tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 lisast I;

7)) esitama § 7 lõigetes 6 ja 7 ning lõike 8 punktides 2, 4 ja 5 nimetatud tulemus- ja seirenäitajate tegelikud tulemused pärast toetatava tegevuse elluviimist;

8) esitama § 7 lõike 8 punktides 1, 3 ja 6 nimetatud seirenäitajate tegelikud tulemused üks aasta pärast toetatava tegevuse elluviimist;

9) teavitama PRIA-t kalandusturu korraldamise seaduse § 46 lõikes 4 sätestatud kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni. Tulenevalt kalandusturu korraldamise seaduse § 46 lõikest 4 võib põhjendatud juhul asendada EMKVF-i toetuse abil soetatava asja või tellitava teenuse teise samaliigilise asja või teenusega või muuta kavandatud ehitustöid taotluse rahuldamise otsust muutmata tingimustel, et saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Tuleb arvestada, et ei muutu: asja või ehitise kasutamise otstarve; teenuse sisu või tulemus või ehitise algselt kavandatud omadused.

10) juhul, kui toetuse saaja viib toetatava tegevuse raames ellu investeringuid, mis on seotud kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- või vesiviljelustoodete töötlemisruumiga, siis tuleb toetuse saajal esitada PRIA-le kinnitus, et investeringute elluviimise järgselt ei ole kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva püügivõimsus väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT) suurenenud. Selle kohta väljastatakse klassifikatsiooniühingu kinnitus. Klassifikatsiooniühing on rahvusvaheline laevandusorganisatsioon, mis merenduses kontrollib kinnipidamist tehnilistest normidest laeva kasutusaja jooksul, seda alates laeva projekteerimisest valmimiseni kuni laeva kasutusest kõrvaldamiseni.

Kõik toetusest hüvitatavad kulud peavad olema abikõlblikud. Selline üldine kohustus tuleneb EMKVF-i eesmärkidest ning EL-i eelarve kaitse eesmärgist. Kui toetust ei kasutata sihtotstarbeliselt, ei ole võimalik fondi eesmarke saavutada. Hüvitatavad kulud peavad vastama ka abikõlblikkuse nõuetele. Üldised abikõlblikkuse nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklist 65. Lihtsustatud kulumeetodi ühikuhinna alusel hüvitamise korral kuludokumente ei esitata ega kontrollita.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.02.2021, lk 159), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

4. Määruse mõjud

Määrusel on oluline sotsiaalne ja majanduslik mõju ning mõju regionaalarengule ja riigi (toidu)julgeolekule kohaliku toiduga varustatuse jätkumise tagamise kaudu. Mõju riigiasutuste töökorraldusele on keskmine. Määrusel puudub oluline mõju riigi välissuhetele, kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määrusega kaasnevad mõjud on seotud ka keskkonnanalaste teguritega. ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni valitsuste vahelise kliimamuutuste rühma neljandas hindamisaruandes nimetatud eesmärkide saavutamiseks võttis komisjon vastu edenemiskava „Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050”, milles komisjon sätestas kulutõhusa viisi üldise heite vajalikul määral vähendamiseks liidus 2050. aastaks. Samuti panustatakse meetme keskkonnasäästlikkusele ja ressursitõhususe suurendamisele suunatud tegevustega „Eesti 2035“ majanduse ja kliima strateegilisse eesmärki, mis on seotud üleminekuga kliimanetraalsele energiatootmisele tagades energiapõhise ja võtta kasutusele ringmajanduse põhimõtteid.³⁰ Eestis on kohaliku ressursi väärimise ressursitootlikkus väga väike (0,56 eurot kg kohta 2017. aastal). Selleks tulebki jätkuvalt suuremat rõhku panna keskkonnahoidlikele tehnoloogiatele ja ärimudelitele ning kohalike ressursside ja teise toorme suuremale ja keskkonnahoidlikule väärimisele.³¹

2023. aastal esitati Eesti kasvuhoonegaaside inventuuri ja seda selgitavate trendide kokkuvõtteid Euroopa Komisjonile EIONET keskkonnas. Võrreldes 1990. aastaga on Eesti KHG koguheide vähenenud umbes 68,5% võrra. Arvestades ka maakasutuse ja metsanduse sektorit, on koguheite vähenemine ligi 57,3%³² - on Eesti majandus siiski üks heitemahukamaid Euroopas. Elanikkonna tervise ja töövõime tagamiseks on oluline hea keskkonnaseisundi tagamine. Taastuenergia osatähtsus on energia lõpptarbimises 30% ehk märgatavalt üle Euroopas keskmise (18%).¹⁶

Määruse sihtrühm ja otsesed kasusaajad on kalandussektoris tegutsevad ettevõtjad, sh kalandusturu korraldamise seaduse kohaselt tunnustatud kalapüügi- või vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonid, tootjaorganisatsioonide liit (TO-d tegutsevad tulundusühistu vormis), kelle põhitegevusala või põhikirjaline eesmärk on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 I lisas nimetatud kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega. Kala käitlemise tegevusloaga ettevõtjad on Põllumajandus- ja Toiduameti riiklikus toidu ja sööda käitlejate registris määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 107 ettevõtjat 112 tegevusloaga tegevuskohas. Ettevõtetest ca 50 protsenti on mikroettevõtted, kus on alla 10 töötajat. Suuri, üle 250 töötajaga, ettevõtteid otseselt ei ole, küll aga on mõned ettevõtted, keda võib suureks lugeda ettevõtete gruppi kuulumise kaudu. Suuri ettevõtteid antud määruse eelnõu kohaselt toetada ei ole võimalik, kuna antud eelnõu kohast toetust ei või tagastamatu abi korras anda suurettevõtjatele. Seda osa on täpsemalt selgitatud eelnõu § 3 lõike 3 osas. Toetust on võimalik taotleda kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumis tehtavateks investeeringuteks, kuid tuleb arvestada, et sellega ei tohi suurendada kalalaeva püügivõimsus väljendatuna kilovattides (kW) ja kogumahutavuses (GT). Kuna näiteks kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva pardal tehtavad investeeringuid on seotud ainult töötlemise osaga, siis pärast investeeringu elluviimist kalalaevastiku 4S3 kantud kalalaeva püügivõimsus ei suurene.

Osaliselt on kalapüügi- ja vesiviljelustooteid töötlevad ettevõtjad ka vesiviljelejad ehk need ettevõtjad, kes kasvatavad veeorganisme (kalu või jõevähki) ning väärimavad hilisemas faasis oma toodangut ise. Merevetikaid töötlevad lisaaine saamiseks üksikud ettevõtjad. Kalapüügiga või vesiviljelusega tegelevaid tunnustatud tootjaorganisatsioone on viis ning neile lisandub üks tootjaorganisatsioonide liit.

³⁰ <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/tegevuskava/majandus-ja-kliima>

³¹ <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/arenguvajadused#elurikkus>

³² <https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/kasvuhoonegaasid>

Määrusega soovitakse toetada juba tegutsevaid kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötajate uute tehnoloogiate kasutuselevõttu ja seeläbi ka ettevõtjate kasumi suurendamist ehk tõsta kalandussektoris tegutsevate ettevõtjate konkurentsivõimet. Oluline on tegeleda tootearenduse ja väärimamisega, mis võimaldaks suurendada lisandväärtust, et seni küllaltki suurele külmutatud kala osakaalul ekspordis liikuda läbi lisandväärtuse ise kõrgema väärtusega toodete poole. Töötlemises tuleb luua võimalusi tehnoloogilise võimekuse suurendamiseks vee-elusressursside tõhusamaks kasutamiseks rakendades ringmajanduse põhimõtteid. Soovides liikuda kõrgematele väärtusahela astmetele, muutuvad üha olulisemaks investeeringud immateriaalsesse varasse (uued, sh digitaalsetel tehnoloogiatel põhinevad rakendused, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, disain, inimesed, brändimine ja reklaam jne), millesse on siiani investeeritud vähe. Tõhustada tuleb ka jäätmete ringlussevõttu, alakasutatud liikide ning teisese toorme ja bioressursside kasutust soodustades jätkusuutlike tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtmist. Oluline on, et ressursside väärimamisel ja loodusvarade kasutamisel tagatakse ökosüsteemide elujõulisus ja elurikkuse säilimine läbi keskkonnasäästliku töötlemise ning arvestatakse laiemalt keskkonna- ja sotsiaalmajanduslike mõjudega. Täna ses kliimakriisis on konkurentsivõimelisuse tagamises hädavajalik parandada ettevõtetes ressursi-, sh energiatõhusust näiteks tööstussümbioosi, digitaliseerimise ja senisest ressursitõhusamate tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Keskkonnahoidlikum ja kulutõhusam energia- ja ressursikasutus ning sellele kõrgema lisandväärtuse andmine toetab ettevõtete kasumlikkuse kasvu, aitab vähendada sõltuvust kodus ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Üheks uueks suunaks kalapüügi- ja vesiviljelussektori meetmete väljatöötamisel on digitaliseerimise toetamine. Tööstuse digitaliseerimine on üheks olulisemaks trendiks olnud viimase viie aasta jooksul. Selle käigus saab kasutusele võtta digitaalsed tehnoloogiad, mis võimaldavad kiiret tootearendust, efektiivset logistikat ja suuremat individualiseerimist, suurendamaks turuosa ning kontrollimaks suuremat osa loodavast väärtusest (*value capture*). Digitaalsete tehnoloogiate pakutavate hüvede kasutamine ja tarbijate ootustele vastamine nõuab investeeringuid tootmisseedmetesse, juhtsüsteemidesse ja tootearendusse. Riikidelt eeldab see turutõrgete korral aktiivset sekkumist. Neljanda tööstusrevolutsiooniga seonduvalt on Euroopa Liidu reindustrialiseerimise kavas kesksel kohal digitaal tehnoloogiate laialdane kasutuselevõtt. Nn tööstuse digitaliseerimise efekt peaks avalduma nii efektiivsuses, paindlikkuses, tootlikkuses kui ka paranevas konkurentsivõimes. Piisava paindlikkusega peab innovatsiooni rakendamist toetama ka poliitikakujundamine (nt *policy hack*, *policy lab* vms lähenemine). Digitaliseerimise eeldatavaks tulemuseks on muuhulgas piiride hägustumine traditsioonilise tööstuse ning teenuste sektori vahel, muutus seni toimunud väärtusahelaid ning väärtuse loomise viise. See omakorda viib tootlikkuse tõusu ning konkurentsivõime paranemiseni.⁶ Erinevad uuringud on tõestanud, et organisatsioonimuutuste ja digitaal tehnoloogiate kombinatsioon võib parandada ettevõtte tulemusi erinevates valdkondades, seepärast pole selle tulemuslikkust võimalik hinnata üheainsa mõõdikuga. Üldjoontes paraneb tulemuslikkust järgmistes valdkondades: suuremad tulud, efektiivsus ja kulude vähendamine, kiirem ja tulemuslikum innovatsioon, parem teadmiste ja andmete kogumine, jagamine ja kasutamine, klientide suurem kaasamine ja klienditeeninduse parendamine ning kokkuvõttes ettevõtte jätkusuutlikkus digitaliseerivas keskkonnas.³³ Bughin et al. (2017) uuris ettevõtte majandustulemuste muutust, võttes vaatluse alla digitaliseerimise ettevõtte viies dimensioon: 1) tooted ja teenused, 2) turundus ja turustuskanalid, 3) äriprotsessid, 4) tarneahelad ning 5) ökosüsteem ja uued turule sisenejad. Uuringu tulemusena järeldati, et ettevõtte digitaliseerimine mõjutab oluliselt majandustulemusi ning need ettevõtted, kes on võrreldes konkurentidega vähem digitaliseeritud, võivad oodata märkimisväärset langust käibes ja kasumis.³⁴

³³ Nele Kaldvee (2019) magistritöö „Digiküpsuse ja digitehnoloogiate mõju hindamine Eesti ettevõtete näitel“, juhendaja Mait Rungi

³⁴ Bughin, J., LaBerge, L., Mellbye, A. (2017) „The Case of Digital Reinvention. McKinsey Quarterly“ Vol. 2, 1-15

Euroopa Komisjoni andmetel kasutab digitaliseerimise võtmes suurandmeid iga kümnes Eesti ettevõtte (Euroopa Liidu keskmine 14 protsenti), tehisintellekti lahendusi vaid kolm protsenti (Euroopa Liidus 8 protsenti). Mujal Euroopas investeeritakse uutesse tehnoloogiatesse suuri summasid, kuid Eesti ettevõtete kõrgtehnoloogia kasutamise tase jääb aga kaugele digikümnendiks seatud 75-protsendilisest eesmärgist. Tööstuses on populaarsed lisaks suurandmete pilveteenustele ka kõikvõimalikud automatiseeritud tehnoloogiad, nt CNC tootmisliinid. Kui 2021. aastal oli osa oma tööprotsesse automatiseerinud 57 protsenti tööstusettevõtetest, siis möödunud aastal oli sama näitaja juba 69 protsenti.³⁵

Kalapüügi ja vesiviljeluse sektori jätkusuutlikkuse tagamise üheks võtmeteguriks on jätkuvalt ühistegevus, mistõttu on vajalik suurendada tootjaorganisatsioonide konkurentsivõimet. PõKa 2030 eesmärkide saavutamise ühe tegevusena on nimetatud ühisinvesteeringute ja algatuste toetamine, mille tulemusena saavutatakse sektoris mastaabisääst ja konkurentsieelised. Olemasolevate tootjaorganisatsioonide peamine suunitlus on koondada väiksed tootmismahud suuremaks kogumiks, et kindlustada stabiilsem logistika- ja tarneahel toodete kättesaadavamaks muutmiseks ning saavutada juurdepääs parematele turustamisvõimalustele panustades enda tegevusega jätkusuutlikku toidutootmist käsitlevatesse strateegiatesse ja nullreostuse strateegiasse. Seetõttu näeme, et riigi roll on toetada neid ühisinvesteeringuid ja algatusi, mis viivad selliste muutusteni sektoris, et saavutatakse mastaabisääst ja konkurentsieelised ning ühtlasi toetaksid EL poolt seatud poliitilisi eesmärgi seda nii kliima- ja keskkonnaprobleemide, kui ka toiduga kindlustamise osas. Ühistegevuse soodustamine on üks Euroopa Liidu kalanduspoliitika eesmärkidest.

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetest (VKE) on Eesti majanduses suur roll. Enamus Eestis tegutsevatest ettevõtetest ongi VKE-d. Suuretevõtteid on Eestis vähe. Eestis on VKE-de suhtarv suurem kui EL-is keskmiselt. Eestis tegutseb toiduainetööstuse valdkonnas üle 800 ettevõtte, millest ~75% moodustavad alla 10 töötajaga mikroettevõtted. Kalapüügi- ja vesiviljelusvaldkonnas on ligi 50% ettevõtetest mikroettevõtted, kus on alla 10 töötaja.

Määruse eelnõu jõustumisel taotleja ega PRIA halduskoormus seoses toetuse taotluse jt seotud dokumentide esitamise ja menetlemisega võrreldes näiteks eelmise (EMKF 2014-2020) perioodiga oluliselt ei muutu. Taotluse, maksetaotluse jt dokumentide esitamine ja menetlemine elektrooniliselt jätkub. Samuti jätkub minimaalselt kohustuslike mõõdikute kohta andmete kogumine, mis aitavad EMKVF rakenduskava tulemusi paremini hinnata. Fondide rakendamise puhul on ühine eesmärk olla rahakasutuses läbipaistev ning et maksumaksja raha kasutus oleks soodsam nii ettevõtja kui fondi vaates. Võrreldes EMKF-i perioodiga nõutakse ostumenetluse korraldamist riigihangete registris ka nendelt toetuse taotlejatelt, kes ei ole riigihanke kohuslased riigihangete seaduse mõistes, juhul kui soetatava vara või teenuse maht on 60 000 eurot või sellest suurem ning kui sellega kaasneb näiteks sõidukite soetamine, taastuenergiaallika seadme kasutuselevõtt, ehitustegevus jne. Hanke läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHSi tähenduses“. RHR keskkonda tuleb üleslaadida hinnapakumise küsimiseks eestikeelsed dokumendid, aga vajadusel võib lisada veel ka dokumentide ingliskeelsed versioonid. Registri kaudu ostumenetluse läbiviimisel sobib ka üks pakkuja, kuna protsess on avalik ning seetõttu ei ole tingimata vaja kolme pakkujat leida, nii nagu see oli olnud näiteks EMKF meetmete rakendamisel. Ehk teisisõnu pakkujate hulk sõltub sellest, kui palju on huvilisi RHR keskkonnas oma teenust, tööd või toodet pakkumas. Toetuse saajana ei pea enam hinnapakumisi eraldi turult küsima, vaid saab juba ühe korraga kõik vajaliku info sisestada riigihangete registrisse. Samuti võib toetuse saaja kutsuda pakumisi tegema neid ettevõtjaid, kes võiksid talle näiteks sobiva seadme tarnida.

Toetuse saaja ostu korral RHR keskkonnas võib esmasel kasutusel minna mõningane aeg riigihangete registri süsteemi tundmaõppimisele, kuid arvestades, et suurem osa toetust

³⁵ <https://eas.ee/ekspert-eesti-ettevõtted-peaks-kiirendama-joupingutusi-digitaliseerimiseks/>

taotlevatest ettevõtjatest on olnud korduvtaotlejad, siis tulevikus saavad ettevõtjad juba paremini süsteemis toimetatud ning täiendavat halduskoormust sellega ei kaasne.

Toetuse saajatelt ei pea suuremate investeeringute korral erinevaid ja omavahel võrreldavaid hinnapakkumisi nõudma ning ettevõtja ei pea ka neid turult eraldi küsima.

Toetuse saaja saab riigihangete registrisse märkida ka hanke kõrvaldamise alused ning kvalifitseerimise tingimused. Nii saab toetuse saaja ise täpselt kirjeldada, millist seadet, sõidukit, teenust jne ta saada soovib ning on võimalik sisestada enda soovidele vastavad tingimused ostetava eseme, töö või teenuse kohta ning pakkujad saavad teha oma pakkumised vastavalt sellele. Analoogset ostumenetlust rakendatakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ alusel rakendatavatel meetmetel.

Määrusega luuakse ka erisus olukordadele, mille puhul võib taotleja loobuda konkureerivate pakkumuste küsimisest või ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see ei ole objektiivselt võimalik, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljusus.

Mõju regionaalarengule ja maapiirkondadele. Eelnõu omab positiivset mõju maapiirkonna konkurentsivõimele, sest sihtrühma ettevõtjad paiknevad üle Eesti, nii maa- kui linnapiirkonnas. Toetuse sihtrühmaks on juba tegutsevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevad ettevõtjad. Eelnõu ei mõjuta maapiirkondasid teistmoodi kui linnapiirkondi. Samas asub suur osa sektoris tegutsevatest ettevõtetest väljaspool Harjumaad, mis võimaldab seeläbi eelnõu jõustumise korral tõsta konkurentsivõimet Eesti teistes piirkondades paiknevates ettevõtetes. Maapiirkonna elaniku SKP elaniku kohta eurodes võib suureneda ning suhtelise vaesuse piir maapiirkonnas (protsent) tulla allapoole, kui üle Eesti paiknevad ettevõtjad on konkurentsivõimelised ja müügitgevuses edukad. Ettevõtted, kus tegeletakse kalapüügiga, vesiviljelustoodete tootmise või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega, paiknevad üle Eesti kõigis maakondades. Toidutootmine on riigi julgeoleku strateegiline osa.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele on väike. Määruse rakendamisega kaasneb PRIA-le mõningane lühiajaline lisakoormus toetuse taotluste vastuvõtmiseks vajaliku infotehnoloogilise lahenduse seadistamiseks, kuid see ei ületa PRIA kompetentsi piire. Taotlus ja maksetaotlus esitatakse PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu ning menetlusprotsess on kujundatud nii, et taotleja ja menetleja halduskoormus on võimalikult väike. PRIA on valitsusasutus, mis Euroopa Liidu makseagentuurina tegutsenud toetuste väljamaksmisel üle 20 aasta. Kuna toetuse saaja ei pean enam suuremate investeeringute korral hinnapakkumisi eraldi turult küsima hakkama vaid saab juba ühe korraga kõik vajaliku info sisestada riigihangete registrisse, saab ka PRIA riigihangete registrist toetuse saaja ostu kontrollida.

Määrusel puudub mõju riigikaitsele ja välissuhetele, siseturvalisusele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, elukeskkonnale ja infoühiskonnale, haridusele, kultuurile ja spordile. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Riigi välissuhted võivad mõningal määral mõjutada ekspordi sihtturgude valikut või edenemist sihtturgudel. Kaks kolmandikku kalatoodete ekspordist suundub EL välistesse riikidesse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Meedet rahastatakse rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega tulusid riigieelarvele.

Rakendamise seotud kulud planeeritakse tavapäraselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarves biomajanduse programmis.

Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetuse kogu eelarve on määruse väljatöötamise hetkel 19 843 542 eurot (EL osa 13 890 479,40 eurot ja EE osa 5 953 062,60 eurot).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse väljatöötamisel on konsulteeritud töötlemisettevõtjaid esindava erialaliiduga Eesti Kalaliit, rahvusvahelistes vetes tegutsevaid kalapüügiettevõtjaid esindava erialaliiduga Eesti Kaugpüüdjate Liit, Läänemere tegutsevaid kalapüügiettevõtjaid esindava erialaliiduga Eesti Kalurite Liit. Samuti on konsulteeritud määruse väljatöötamisel kalapüügi- või vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonidega: Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu, Eesti Kalapüügiühistu, Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu, Eesti Traalpüügi Ühistu, Peipsi Kalandusühistu ning tootjaorganisatsioonide liiduga Eesti Kalatootjate Keskühistu. Eelnõu väljatöötamisel on konsulteeritud ka kliimakindluse, energia- ja ressursiauditi, digiauditi koostamise ning mootorsõidukite ekspertidega, samuti Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse ning Kliimaministeeriumi ekspertidega.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 seirekomisjon kooskõlastas toetatava tegevuse valimise meetoodika ja kriteeriumid (eelnõu paragrahvid 2, 6, 7, 8 ja 9) ajavahemikul 11. - 22. juuli 2024. a.

Määruse eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning e-posti teel arvamuse esitamiseks PRIA-le. Eesti Kalaliidu poolt esitati eelnõu kohta ettepanekud, millega arvestamine või mitteamvestamine on esitatud seletuskirja lisas olevas märkuste tabelis.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler